

SAMUELIN TIRE GBIIKIRU

Tire teni ta sun sɔmɔ nge me kparoba ka nɔru kua ma banda torua Isireliban suunu sɔɔ. Ta sun sɔmɔ nge me Samueli u win sɔmburu koosina. Wiya u Sɔɔlu Isireliban sina boko gbiikoo bandu wɛ.

Tire te, ta maa sun sɔmɔ ye Sɔɔlu wi, u kua. U mem nɔɔbu sariru kua, u Gusunɔn arukawani kusia. Ma u kua sunɔ kɔso. Ye Gusunɔ u wa me, yera u Dafidi gɔsa u swii bandu sɔɔ, Sɔɔlun ayera.

Tire ten kpunaa

1. Samuelin waati, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Sɔɔlu u bandu di Isireliba sɔɔ, wiru 8n di sere wiru 15.
3. Gusunɔ u Sɔɔlu biru kisi, ma u Dafidi gɔsa, wiru 16n di sere wiru 31.

Elikana ka wigibu Silo

¹ Durɔ goo u waa Efaraimun bweseru sɔɔ, win yisira Elikana. Win wuuwa Ramataimu Sofimu, Efaraimun guunun bera gia. U saawa Yerohamun bii. N deema Sufuwa u Tohu mara. Tohu u Elihu mara. Ma Elihu u Yerohamu wi mara. ² Elikana wi, u kurɔbu yiru mɔ. Gbiikoon yisira Hana, yirusen yisira Penina. Ma Penina u bibu mara adama Hana u n bii marure.

³ Wɔɔ baagere durɔ wi, u ra win wuu deriwa u da Silo u Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni sa, kpa u yakuru ko mi, mi Elin bibu yiru Hofini ka Finesi ba waa be ba saa Yinni Gusunɔn yaku kowobu. ⁴ Elikana u n yakuru kua, u ra Penina ka maa win bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ben yaku yaa wewa. ⁵ Adama

Hanagia u ra de ya n kp̄aru bo. Domi u n̄n kī baa mε Yinni Gusun̄o u n̄n kua wīro. ⁶ Adama win nisi u ra n̄n n̄o kuurim̄owa win wīro ten saabu. ⁷ Meya u ra n̄n kue w̄o baagere. Hana ù n tura Yinni Gusun̄on s̄aa yeru mi, win nisi u ra n̄n n̄o kuuriwa sere u swī, kpa u kun di. ⁸ Kpa win dur̄o Elikana u n̄n bikia u nεε, Hana, mba n kua a ka sum̄o. Mban s̄ona a ñ dim̄o. Mba n kua wunen nuki ra n ka sankire. Ne ka wunen w̄asinaa ya ñ kere bii t̄on dur̄obu w̄okuru?

Hanan kanaru

⁹⁻¹¹ S̄o teeru ye ba di ba kpa, yera Hana u seewa ka nuku sankira bakanu u da u Yinni Gusun̄o kanam̄o ka swīi. U n̄o m̄wεru kua ka b̄ri u nεε, Gusun̄o, w̄ollu ka tem Yinni, a de a ne wunen yoon n̄ni sw̄aru wa, kpa a man yaaya, a ku man duari. À n man bii t̄on dur̄o k̄a, kon de u n s̄aa wunεgii win w̄aru kpuro s̄o. Meya k̄o ga ñ win wiru babam̄o baa n̄n teeru. N deema Eli wi u s̄aa ȳaku kowo t̄onwero u s̄ kitar̄o Yinni Gusun̄on s̄aa yerun k̄onn̄w̄o.

¹² Nge mε Hana u kana te m̄o kpeetim sari, yera Eli u win n̄o m̄era tii. ¹³ Hana u gari m̄wa ḡruo, win n̄o ga m̄o sumi sumi, adama u ñ gari gerua u yare goo u n̄o. Yen s̄ona Eli u tamaa tama u n̄ra too. ¹⁴ Ma u n̄n s̄owa u nεε, sere domma kaa de tam mu n nun goom̄o. A wunen tam n̄ru bi derio.

¹⁵ Hana u n̄n wisa u nεε, n ñ mε, yinni. Na ñ tam gam n̄ra. Ne t̄on kur̄o nuku sankiranugiiwa. Nen ḡrun gariya na Yinni Gusun̄o s̄om̄o. ¹⁶ A ku ne wunen bii garisi nge bii kam. Nen nuku sankira bakanun saabuwa na kanaru m̄o sere ka t̄e.

17 Saa yera Eli u nùn wurari u nεε, a doo ka alafia kpa Isireliban Yinni u nun wε ye a nùn bikia.

18 Ma Hana u nùn nɔɔ kana u nεε, a ka man wunen nɔnu geu mεerio.

Ma u doona. U da u di. U ñ maa mɔrua.

19 Ma ba seewa buru buru yellu ba Yinni Gusunɔ sãwa ba sere swaa wɔri ba sãa ben wuuɔ Ramaa.

Samuelin marubu

ka win tusiaru

Elikana u ka Hana menna, ma Gusunɔ u Hanan kanaru mwa. 20 Sanam dɔɔ sanam wee, Hana u gura sua u bii tɔn durɔ mara. U nùn yĩsiru kã Samueli u nεε, domi na nùn nɔna kuawa Yinni Gusunɔn mi.

21 Ye wɔɔ ga kɔam wurama, Elikana u seewa ka win yenugibu kpuro, ba dɔɔ bu ka wɔɔ ka wɔɔn yãkuru ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ kpa u ka win nɔɔ mwεeru yibia. 22 Adama Hana u ñ de. U win durɔ sɔɔwawa u nεε, n kua ù n bii wi bɔm kara, yera u koo ka nùn da kpa bu nùn Yinni Gusunɔ tusia kpa u nùn deri mi, sere ka baadommaa.

23 Win durɔ Elikana u nùn wisa u nεε, a koowo nge me n wã wunen nɔni sɔɔ. A sinɔ sere à n bii wi bɔm kara kpa Yinni Gusunɔ u de wunen gari yi kooru.

Ma kurɔ wi, u sina u win bii bɔm kɛmɔ sere u ra ka nùn bɔm kara.

24 Ye u nùn bɔm me kara u kpa, ye ba maa wɔɔ ka wɔɔn yãkuru dɔɔ, ma u ka nùn da ka naa kineru wɔɔ itagiru ka som saaki kpiriru ka tam bwãa teeru. Yera u ka da Silo mi, Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. Sanam mε, bii wi, u ñ kpã. 25 Ba naa kinε te saka, ma ba ka bii wi da Elin mi. 26 Ma Hana u gerua u nεε, nen yinni, a man gafara kuo. Sere ka wunen wãaru, nena kurɔ wi u dɔma te yɔra wunen bɔkuɔ mini, u

kanaru kua Yinni Gusunən mi. ²⁷ Bii winiwa na kana, ma Yinni Gusunə u nən kanaru mwa u man nùn kā. ²⁸ Yen sōna na kī n nùn Yinni Gusunə wē kpa u n sāa wigii win wāaru kpuro səə ma ba yiira ba Yinni Gusunə sāwa.

Hanan siarabu

2

¹ Hana u Gusunə siara u nεε,
nən gōru ga dora ye Yinni Gusunə u man kuan sō.

Nen nukura do win faaban sō.

Wee na dam kua.

Na nùn siaramə nən yiberεban wuswaaə.

² Yinni Gusunə turowa u dεere.

U sāawa nge kpee baa mi na ra kuke.

Wi turowa u sāa Gusunə.

³ I kun da n maa tii siaramə.

I ku de tii sua gari yi yari bεen nəsun di.

Domi Gusunə u sāawa Yinni wi u kpuro yē.

Wiya u ra tənun daa wēeri.

⁴ Wiya u dera tabu kowo damgibun tɛma bəəkira.

Ma dam sarirugiba dam kua.

⁵ Be ba raa deburu mə,

bera ba tē səmburu kasu

bu ka dīanu wa.

Be gōra raa mə,

beya ba tē wēre.

Wīro u mara bibu nəəba yiru.

Adama wi u raa bii dabinu mara

u tia wi turo.

⁶ Yinni Gusunəwa u ra de tənū u gbi.

Wiya u ra maa de u n wāa.

Wiya u ra de u da gəriə.

Wi turo wiya u ra maa nùn yare min di.

⁷ Yinni Gusunən min diya

yāaru ka arumani ya ra nɛ.

U ra goo taare temɔ,

kpa u goo wɔlle sua.

⁸U ra wɔnwɔndo seeye tem di.

Kpa u wi ba gɛma wɔlle sua.

U ra bu sinasie ka sina bibu sannu

kpa bu ko bɛɛɛgibu.

Wiya u handunian kpɛɛkpɛɛku swĩi.

Gen wɔllɔwa u ye sɔndi.

⁹U koo win bɔrɔkiniban sanu sanusu kɔsu.

Adama u koo de tɔn kɔsobu

bu kam ko yam wɔkurɔ.

Domi goo sari wi u koo nasara wa

ka win tiin dam.

¹⁰Yinni Gusunɔ u koo win yiberɛba kɔsuku

muku muku ka guru kpenu.

U koo handunia kpuro siri.

U koo wi u gɔsa ko sunɔ,

kpa u nùn dam wɛ.

¹¹Yen biru Elikana u wura win wuuɔ Ramaɔ.

Adama Samuɛli u sina yāku kowo Elin mi, u ka

Yinni Gusunɔn sɔmburu mɔ.

Elin bii tɔn durɔbu

¹²Elin bii tɔn durɔbu ba sãawa bii kamba. Ba n̄

Yinni Gusunɔ nasie. ¹³Baa mɛ ba sãa yāku kowobu,

wee ye ba ra ko. Goo ù n yākuru na, ma ba ten

yaa yikumɔ, yāku kowon sɔm kowo u ra ka win sii

kaato donnu itaguu nɛwa, ¹⁴kpa u gu kpɛɛ wekerɔ.

Ye ga sɔka kpuro, yera ya ra ko yāku kowogia.

Mɛsuma ba rā Isireliba kpuro kue be ba yākuru na

Siloɔ.

¹⁵Gasɔ, bu sere yaa gum dɔɔ doke Yinni Gusunɔn

sɔ, yāku kowon sɔm kowo u ra nɛwa u durɔ wi u ka

yāku te na sɔ u nɛɛ, a man yāku kowon yaa wɛɛma u

winyam wō. Domi u ñ yaa yikura mwaamō wunen nōman di. Yaa gōma u kī.

¹⁶ Durō wi, ù n nùn sōwā u nēε, a de bu yaa gum dōō doke gina nge mε wooda ya gerua, bà n kpa, kpa a sua mèn nōō a kī, sanam mēya yāku kowon sām kowo wi, u ra nēε, aawo, a man ye wēεyō tēn tē, ñ kun mε, kon mwa ka dam.

¹⁷ Nge mēya ba yāku ni ba ra Yinni Gusunō kuen bēεε kawa. Ma ya kua durum baka win wuswaaō.

¹⁸ Samuēli u sōmburu mō Yinni Gusunōn sāa yerō. U sāawa bii piibu ma ba nùn yāku kowon yaberu kua ka wēε damgii u sebua.

Yinni Gusunō u Elikana

ka Hana domaru kua

¹⁹ Mēya maa wōō baagere Samuēlin mero u ra n nùn yabe piibu kuammε u ka na bà n yākuru sisi ka win durō. ²⁰ Kpa Eli u Elikana ka win kurō Hana domaru kua u nēε, Yinni Gusunō u de kurō wi, u ka nun bii dabinu ma, kpa bu ko Samuēli wi i Yinni Gusunō wēn kōsire.

Yen biru kpa Elikana ka Hana bu gōsira ben wuuō.

²¹ Ma Yinni Gusunō u Hana domaru kua. U maa bibu mara tōn durōbu ita, tōn kurōbu yiru.

Samuēli u maa kpēamō Yinni Gusunōn wuswaaō.

Eli ka win bii tōn durōbu

²² Eli u tōkō kua gem gem ma u nua ye win bii tōn durōbu ba Isireliba kuammε kpuro ka nge mε ba ra ka kurōbu kpunε be ba sōmburu mō Yinni Gusunōn sāa yerun kōnnōwō. ²³ Ma u bu bikia u nēε, amōna i ka daa yenin bweseru mō, domi tōmbu kpurowa ba man bēεn daa kōsan gari sōmō. ²⁴ I ku maa ko mε, bēε nen bibu. Bēεn labaari ye na nōōmō

ya ñ wã. Domi i dera Yinni Gusunɔn tɔmba durum mɔ. ²⁵ Goo ù n win winsim torari, Gusunɔwa u koo nùn yen suuru kana, adama goo ù n Yinni Gusunɔ torari, wara u koo nùn suuru kana.

Ka mɛ, ba ñ ben tondon gere ye nua, domi Yinni Gusunɔ u sɔɔru kpa kɔ u ka bu go.

²⁶ Adama Samuɛli u kpɛamɔ ma Yinni Gusunɔ u ka nùn nɔnu geu mɛɛra. Mɛya maa tɔmbun tii.

Gari yi Gusunɔ u gerua

Elin bweserun sɔ

²⁷ Gusunɔn sɔmɔ goo u na Elin mi, u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, saa ye wunen baababa ba wãa Egibitiɔ ba yoru dimɔ Egibiti sunɔn mi, u bu win tii sɔɔsi kpasasa. ²⁸ Ma u wunen baaba Aroni gɔsa Isireliban bweseru kpuro sɔɔ u ka ko win yãku kowo kpa u n da nùn yãkunu kue, u turare dɔɔ doke, kpa u n da Isireliba bikiaru kue wi Yinni Gusunɔn mi. U mam wi ka win yɛnugibu Isireliban yãku yaan sukum yɔlla kua bu di. ²⁹ Mba n kua i ka win yãkunu kam mɛɛra mɛ, ka kɛɛ ni u yiire bu ka na win sãa yerɔ. Mban sɔna i win tɔmbu Isireliban yãkunun yaa gumgia dimɔ i bɔriamɔ. Amɔna a ka wunen bibu bɛɛɛ wɛɛmɔ n kere wi. ³⁰ Yen sɔ, u nɛɛ, wiya u raa gerua ma wunen yɛnu ka wunen baaban yɛnugibu ba koo ko win yãku kowobu sere ka baadommaɔ. Adama tɛ u gerua u nɛɛ, ya ñ maa koorɔ mɛ, domi be ba nùn bɛɛɛ wɛɛmɔ, beya u koo bɛɛɛ wɛ. Be ba kun nùn gara, beya u ñ garisimɔ. ³¹ Wee, sanam sisi mɛ sɔɔ u koo wunen dam sura ka maa wunen baaban yɛnun dam, kpa goo u ku maa tɔkɔ ko wunen bweserɔ. ³² Goo koo ko wunen kɔsire win sãa yerɔ. Isireli be ba tie ba koo durom

wa adama wunen bweseru sɔɔ goo kun maa tɔkɔ mɔ. ³³ Ba koo gbiwa tabu sɔɔ. Baa ù n goo deri u waamɔ ye ba mɔ win sãa yerɔ, u ko n nisinu mɔwa kpa u n nuki sankire.

³⁴ Yeniwa ya koo ko nen garin yĩreru wunɛ sɔɔ. Wunen bibu yiru ye, Hofini ka Finɛɛsi, ba koo gbi sannu sɔɔ teerun sɔɔ. ³⁵ Na kon yãku kowo naanɛgii goo seeya wi u koo nen kĩru ko nge mɛ na gõru doke, kpa win bweseru tu ko yãku kowobu sere ka baadommaɔ sunɔ wi na gɔsan wuswaaɔ. ³⁶ Goo ù n tiara wunen bweserɔ u koo da u yẽro wiru kpĩyawa gobi fiikon sɔ, ñ kun mɛ dīanun sɔ, kpa u gere u nɛɛ, a suuru koowo, a de n ko yãku kowo goon sɔm kowo kpa na n da dīanu fiiko wa n di.

3

¹ Samueli, bii aluwaaasi wi, u wãa u Yinni Gusunɔn sɔmburu mɔ Elin wuswaaɔ.

Yinni Gusunɔ u Samueli kure

Saa ye sɔɔ, daa daakawa Yinni Gusunɔ u ra ka tɔnu gari ko, kpa u bu kure kāsiru sɔɔ gasɔ ka gasɔ tɔna.

² N deema saa ye sɔɔ, Elin nɔni dam dwiiyama. U ku ra maa yam wa sãa sãa. Sɔɔ teeru, u kpĩ win kpin yerɔ sãa yerɔ, ³ Samueli u maa kpĩ Gusunɔn woodan kpakororun bɔkuɔ. Saa ye, fitila ga gina sɔre. ⁴ Yera Yinni Gusunɔ u Samueli soka ma u wura. ⁵ Ma u duka da Elin mi, u nɛɛ, nɛ wee.

Eli u nɛɛ, amɔna.

U nɛɛ, na nua a man sokawa.

Ma Eli u nɛɛ, na ñ nun soka, a wuro wunen kpin yerɔ.

Ma u wura u kpuna. ⁶ Yinni Gusunɔ u maa nùn soka u nɛɛ, Samueli, Samueli.

Ma u seewa u da Elin mi, u nɛɛ, nɛ wee. Na nua a man sokuwa.

Eli u nɛɛ, na ñ nun soka, nɛn bii. A doo a kpuna.

⁷ N deema Samuɛli u ñ Yinni Gusunɔn nɔɔ tuba domi u ñ gu nɔɔre.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nùn soka nɔn itase. Ma u seewa u da Elin mi, u nɛɛ, nɛ wee, domi na nua a man soka.

Ma Eli u tuba ma Yinni Gusunɔwa u bii wi soku. ⁹ Yen sɔna u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a kpuna. Bà n kɔam nun soka a geruo a nɛɛ, wunɛ win sɔm kowo a nɔɔmɔ, u geruo.

Ma Samuɛli u da u kpuna win kpin yerɔ.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nùn susi ma u nùn soka nge mɛ u raa kua. U nɛɛ, Samuɛli, Samuɛli.

Saa yera Samuɛli u wura u nɛɛ, nɛ wunɛn sɔm kowo, na nɔɔmɔ, a geruo.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee, kon gãa kɔsunu ko Isireliban suunu sɔɔ. Tɔn be ba ye nua kpuro ba koo gɔma dwiiya. ¹² Tɔɔ te sɔɔra kon de ye kpuro yu kooa mam mam ye na gerua Elin yenun sɔ. ¹³ Domi Eli u yɛ ma win biba bɔrin kookoosu mɔ, u ñ maa bu gerusi. Yen sɔna na bɔrua na nɛɛ, kon win yenugibu sɛɛyasia sere ka baadommaɔ ben daa kɔsan sɔ. ¹⁴ Yɔkuru garu sari te ba koo maa ko n ka bu suuru kua.

¹⁵ Samuɛli u kpuna sere n ka kua sisiru. Ma u sãa yerun gamboba kenia. Adama u ñ kãka u Eli kãsi ten garɔ yi sɔ. ¹⁶ Saa ye sɔɔra Eli u nùn soka u nɛɛ, Samuɛli, nɛn bii.

Ma Samuɛli u wura u nɛɛ, nɛ wee.

¹⁷ Eli u gerua u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa. A suuru koowo, a ku man yi berua.

Gusunɔwa u koo nun sɛɛyasia à kun man ye kpuro sɔɔwa.

¹⁸ Ma Samuɛli u nùn gari yi kpuro saaria. U n nùn yin gɛɛ berue. Ma Eli u nɛɛ, Gusunɔ wiya Yinni. U koowo nge mɛ n weenɛ win nɔni sɔɔ.

¹⁹ Ma Samuɛli u kpɛamɔ. Yinni Gusunɔ u wãa ka wi. U n maa dere Samuɛlin gari yi kam wɔri, baa yin tia. ²⁰ Isireliba kpuro saa Danun di sɔɔ yɛsan nɔm geu gia sere n ka da Beri Sebaɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia ba gia ma Gusunɔwa u Samuɛli kua win sɔmɔ ka gem. ²¹ Yinni Gusunɔ u ra n tii sɔɔsimɔ Siloɔ mi u Samuɛli kure u ka nùn gari kua.

4

¹ Ma Isireliba kpuro ba Samuɛlin gari nua.

Filisitiba ba Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu mwa

Sɔɔ teeru Isireliba ba yara bu ka Filisitiba tabu wɔri ma ba ben sansani gira Ebeni Eɛɛn bɔkuɔ. Filisiti be, ba maa wãa Afɛki gia. ² Miya ba ben tabu tɛria ba dɔɔ bu ka Isireliba yinna. Saa yɛ sɔɔ ba sannɔ wɔrina ma Filisitiba ba Isireliba kamia ba bu go dabi dabinu nge tɔmbu nɔrɔbun suba nnɛn saka (4.000) tabu gberu mi. ³ Ye Isireliba ba wura ben sansaniɔ, yera ben guro gurobu ba gerua ba nɛɛ, mba n kua gisɔ, Gusunɔ u ka dera Filisitiba ba sun kamia. I de su da su Gusunɔn woodan kpakororu tama Silon di ta n wãa bɛɛn suunu sɔɔ, kpa tu sun wɔra bɛɛn yiberɛban nɔman di.

⁴ Ma tɔn be, ba gabu gɔra Siloɔ, ma ba ka bu Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin woodan kpakoro te naa. Ten wɔllɔwa Yinni Gusunɔ u ra tii sɔɔsi wɔllun kɔsobun weenasibun suunu sɔɔ. Ma Elin

bii tɔn durɔbu yiru, Hofini ka Finɛɛsi ba kpakoro te yɔsirima. ⁵ Sanam mɛ ba ka kpakoro te tura Isireliban sansani mi, ma be kpuro ba seewa ba kuuki mɔ sere tem mu yĩirimɔ.

⁶ Ye Filisitiba ba wure ni nua, ba nɛɛ, mban sɔna Heberu be, ba wure mɛ, ben sansaniɔ.

⁷ Ma ba ra nua ma Yinni Gusunɔn woodan kpakorora ta tunuma mi. Yera berum bu mwa ba nɛɛ, Gusunɔ u dua Heberuban sansaniɔ. Gbera sun di. Yenin bweseru raa sari. ⁸ Gbera sun di. Wara koo sun wɔra Gusunɔ damgii winin nɔman di. Wiya u Egibitigibu nɔni swɔa bwese bweseka doke sere ka gbaburɔ. ⁹ Yen sɔ, i wɔrugɔru koowo kpa i tɔn durɔ kom sɔɔsi, bɛɛ Filisitiba, kpa i ku ra ko ben yobu, nge mɛ ba raa gasɔ kua bɛɛn yobu. I tɔn durɔ kom sɔɔsio kpa i ka bu sanna.

¹⁰ Ma Filisitiba ba Isireliba tabu wɔri ba kamia. Yera Isireli be kpuro ba duki sua. Ben baawure dɔɔ win kuru gia. Ben be ba gu taa bi sɔɔ dɔma te, ba kuawa tɔnu nɔrɔbun suba tɛna (30.000). ¹¹ Ma Filisitiba ba Gusunɔn woodan kpakororu mwa. Miya Elin bii tɔn durɔbu yiru ye, Hofini ka Finɛɛsi ba gu.

Eli ka Finɛɛsin kurɔn gɔɔ

¹² Dɔma tera, durɔ goo wi u sɔa Benyamɛɛn bweseru u duka yara tabu sansani min di u da Siloɔ. N deema u win yaberu gɛɛka u tua wisi win wirɔ u ka win nuku sankiranu sɔɔsi. ¹³⁻¹⁵ Ma u dua wuuɔ u wuugibu tabun labaari sɔɔwa. Ma wuu giru ge kpuron tɔmba seewa ba wuri mɔ. N deema Eli u tɔkɔ kua u wɔɔ wunɔbu yiru sari mɔ. Win nɔni kun dam mɔ. U n̄ maa yam waamɔ sɔa sɔa. Saa ye, u sɔ kitarɔ u swaa mɛɛra, domi win bwɛra kun kpunɛ

Gusunən woodan kpakoro ten sɔ̄. Ye u wuri yi nua, ma u nɛɛ, mban sɔ̄na ba wuri m̀ mɛ. Ma durɔ̄ wi, u duka da win mi, u ka ǹn sɔ̄ ye n koorɔ. ¹⁶ Ma u ǹn sɔ̄wa u nɛɛ, na weewa tabu gberun di. Gisɔ̄ra na yarima min di.

Ma Eli u ǹn bikia u nɛɛ, amɔ̄na n kua, nɛn bii.

¹⁷ Ma u wisa u nɛɛ, Isireliba ba duki sua Filisitiban wuswaan di. Tɔ̄n be ba go mi ba dabi. Mɛya maa wunɛn bibu yiru ye, Hofini ka Finɛɛsi, ba gu. Ma Filisitiba ba Yinni Gusunən woodan kpakororu mwa.

¹⁸ Saa yè sɔ̄ Eli u nua ba Gusunən woodan kpakororu mwa, yera u wɔ̄ruma win kitarun di gbaru gbara gambon bɔ̄kuɔ̄. Win w̄i suma bɔ̄ra ma u gu, domi u tɔ̄kɔ̄ kua, u maa kpã. W̄ɔ̄ weeruwa Eli wi, u kua Isireliban kparɔ.

¹⁹ Saa ye sɔ̄, Elin bii Finɛɛsin kurɔ̄ u gura mɔ̄. Win marubu maa turuku kua. Saa ye u nua ba Gusunən woodan kpakororu mwa, win dɔ̄waa tundo u maa gu, ka win durɔ̄n tii, yera win nukura wuriribu torua, ma u yiira u mara. ²⁰ Yen biru u gɔ̄ɔ̄ dɔ̄ɔ̄. Ye u wasikiramɔ̄, be ba ǹn ȳre saa ye u yiire, ba ǹn sɔ̄wa ba nɛɛ, a ku bɛrum ko, wee, a bii tɔ̄n durɔ̄ mara.

Adama u ǹ ben gari wure. U bu ataffiru kua.

²¹ Ma u bii wi ȳsiru kã Ikabɔ̄du. Ȳsi ten tubusiana, Gusunɔ̄ kun maa w̄a Isireliban suunu sɔ̄ɔ̄. U ǹn soka mɛ, yèn sɔ̄ ba bu Yinni Gusunən woodan kpakororu mwaari ka maa win dɔ̄waa tundo ka win durɔ̄n gɔ̄ɔ̄n sɔ̄. ²² Ma u nɛɛ, Gusunɔ̄ kun maa w̄a Isireliban suunu sɔ̄ɔ̄. Domi yibereba ba win woodan kpakororu mwa.

Gusunən woodan kpakororu

*Filisitiban mi***5**

¹ Filisitiba ba Gusunɔn woodan kpakoro te sua saa Eɓeni Eɓeen di ba ka da Asidɔduɔ, ² ba tu duusia ben bũu Dagonin dirɔ ba yi temɔ win bɔkuɔ. ³ Ye n kua sisiru Asidɔdugibu ba seewa buru buru yellu ba deema wee, ben bũu wi, u wɔrumɛ u kibari Yinni Gusunɔn woodan kpakororun wuswaaɔ. Ma ba nùn seeya ba kpam wesia win ayerɔ. ⁴ Sisiru ba maa seewa buru buru yellu ba deema wee, bũu wi, u wɔrumɛ u kibari Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ, ma win wiru ka nɔma kpuro ya bɔtikire ya yii dii kɔnnɔwɔ. Win kuseru tɔnawa ta tie. ⁵ Yen sɔna Dagonin yaku kowobu ka be ba ra du win dirɔ bu ka nùn sã kpuro Asidɔduɔ, ba ku ra maa dii kɔnnɔ gen deedeeru taare sere ka gisɔn gisɔ.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u Asidɔdugibu ka ben baru kpaanugibu kpuro nɔmu doke u bu bwisinu wisi u dera ba nɔni swāaru wa. ⁷ Saa ye Asidɔdugibu ba deema mɛya n sãa, ma ba nɛɛ, sa ñ maa Isireliban Yinnin woodan kpakororu yiimɔ bɛɛn mini domi u sun nɔmu doke ka mam bɛɛn bũu Dagonin tiio. ⁸ Ma ba gɔra baama kpuro mi Filisitiban sinamba wãa. Ba na ba menna ba wesiana ba nɛɛ, amɔna sa ko ko ka Isireliban Yinnin woodan kpakoro te.

Yera ba nɛɛ, i de su ka tu da Gatiɔ.

Ma ba tu sua ba ka da mi. ⁹ Ye ba ka tu tura wuu gen mi, Yinni Gusunɔ u maa wuu gegibu nɔmu doke sere wuu ge, ga burisina. Gen tɔn durɔbu saa bukurobun min di, sere ka bibɔ, ba bwisinu barawa. ¹⁰ Yen sɔna ba ka maa kpakoro te da Ekoroniɔ. Ye ba ka tu wuu dua, yera Ekoronigiba

wuri wura ba nεε, wee, ba ka sun Isireliban Yinnin woodan kpakoro te naawa bu ka sun go beεε kpuro.

¹¹ Ma ba gɔra Filisitiban sinambu kpuron mi, ba bu menna ba nεε, i de bu ka Isireliban Yinnin kpakoro te wura ten ayerɔ kpa tu ku sun go tu kpe.

Domi wuu ge kpuro ga burisina gɔn berum sɔ, yèn sɔ Gusunɔ u bu nɔmu doke gem gem. ¹² Wuu gen tɔn durɔ be ba n̄ gu, bwisinu bu wisiwa kpuro sere ben wuri yi wɔllu girari.

Filisitiba ba kpakoro te wesia

6

¹ Yinni Gusunɔn woodan kpakorɔra wāawa Filisitiban temɔ suru nɔɔba yiru. ² Ma Filisitiba ba ben yāku kowobu ka ben sɔrobu soka ba bu bikia ba nεε, amɔna sa ko ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te ko. I sun sɔɔwɔ nge mε sa ko koosina su ka tu wesia Isireliban mi.

³ Ma ba bu sɔɔwa ba nεε, i n Isireliban Yinnin kpakoro te wesiamɔ, i ku ra tu wesia kam dirum, adama baa n̄ n mɛren na, i suuru kanabun kɛnu wɛɛyɔ, i ka bɛkura, kpa i gia yèn sɔ u bεε nɔmu doke sere ka tɛ.

⁴ Ma Filisitiba ba nεε, kɛε nirà sa ko wɛ su ka suuru kana.

Ma ba bu sɔɔwa ba nεε, i bwisinun weenasinu koowo wasi nɔɔbu ka maa gunɔnun weenasinu wasi nɔɔbu, ye kpuro ka wura, nge mε bεε Filisitiban sinamba geeru nε, yèn sɔ bara tee tera ta bεε mwa ka bεεn sinambu. ⁵ Yen sɔna i ko i bwisinun weenasinu ko ka gunɔ ni nu tem sankumɔn weenasinu, kpa i Isireliban Yinni bεεre wɛ. Sɔrɔkudo u koo win nɔman bunum kawa u bεε wahala wunari bεε ka bεεn bũnu ka bεεn tem min

di. ⁶ N n men na, i ku beɛn gõru bɔbiasia nge me Egibitigibu ka ben sunɔ ba kua. I yaayo nge me Gusunɔ u bu kua sanam me ba n̄ Isireliba yõsu ba doonɛ. ⁷ Yen sɔ, i naa keke kpaɔ koowo tɛ, kpa i naa merobu tama yiru yi yi binu bom kɛmɔ yi ba kun sugu dokere kpa i yi sɔri keke ye sɔɔ, kpa i ka yin binu da yɛnuɔ. ⁸ Kpa i Yinni Gusunɔn kpakoro te sua i sɔndi keke ye sɔɔ, kpa i wuran yabu ye i n̄n kua mi sua i doke kpakororu garu sɔɔ i yi teɔnɔn bɔkuɔ, kpa i nɛɛ yi yõsu yi doona ka yin tii. ⁹ Sanam me yi doonɔ, i n yi mɛɛra. Yi n dɔɔ Beti Semɛsi gia Isireliban tem nɔɔ bura yerɔ, i n yɛ ma Yinni Gusunɔwa u sun kɔsa yeni kua. Adama yi kun kue me, sanam mɛya i ko i gia ma n̄ win nɔma ya sun so, ya yen naaru nawa.

¹⁰ Ma durɔ be, ba kua me. Ba naa merobu yiru ye kasu ba yi sɔri naa keke ye sɔɔ, ma ba yin binu kenusi yɛnuɔ. ¹¹ Ma ba ka Yinni Gusunɔn kpakoro te na ba yi keke ye sɔɔ, ka kpakoro tɛ sɔɔ bwisinu ka gunɔnun weenasinu wãa mi.

¹² Ma nɛɛ yi, yi yande doona Beti Semɛsin swaaɔ tururu. Yi sumɔ yi ka swaa ye swĩi, yi dɔɔ sɔru sɔrum me, yi n̄ gam gere. Ma Filisitiban sinamba yi swĩi dandankuru ba ka dɔɔ sere Beti Semɛsiɔ, Isireliban tem nɔɔ bura yerɔ. ¹³ N deema Beti Semɛsigibu ba ben alikama gɛɛmɔ wɔwaaɔ. Ye ba nɔni seeya, yera ba woodan kpakoro te wa, ma ba nuku dobu wɔri.

¹⁴⁻¹⁵ Ma naa keke ye, ya dua Yosue Beti Semɛsigiin gberɔ, ya yõra mi. Wee kpee bakaru gara wãa mi. Ma Lefiba ba na ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua keke yen di ka sere maa kpakoro te ta wuran yabu yeba mɔ, ma ba ye kpuro yi kpee

baka ten wəllə. Ma ba kəke yen dāa besuka ba ka naa mero be Yinni Gusunə yāku dōo mwaararugiru kua. Ma ba maa siarabun yākunu kua dōma te. ¹⁶Ye Filisitiban sinambu nəəbu be, ba wa mε, yera ba gəsira Ekoronio dōma te.

¹⁷Bwisinun weenasii ni Filisitiba ba kua ka wura ba Yinni Gusunə wē ben durum sō, ba nu kuawa wuu sinin sō, Asidədu ka Gasa ka Asikaloni ka Gati ka maa Ekoronio. ¹⁸Gunənun weenasii ni ba kua ka wura, nin geera maa kuawa nge mε Filisitiban sinambu nəəbu yen wusu nε si su gbāraru mō ka si su kun mō. Kpee baka tən wəllə ba kpakoro te yi, ta wāawa Yosue Beti Seməsigiin gberə, ta sāa seeda sere ka gisən gisə.

¹⁹Yinni Gusunə u maa Beti Seməsigibu gabu go domi ba win kpakoro ten səwə mεera. Be u go mi, ben geera kuawa tənu wata ka wəkuru. Ma be ba tie ba nəəguru sua ba gəə swī yèn sō Yinni Gusunə u ben dabinu go.

²⁰Ma Beti Seməsigibu ba nεε, wara u koo yōra Yinni Gusunən wuswaaə, domi u dεere. Nge weren miya kpakoro te, ta koo da tà n yara besen min di.

²¹Ma ba səməbu gəra Yarimun wuugibun mi, ba nεε, Filisitiba ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te wurama mini. I na i tu sua i ka da bεen mi.

7

¹Ma Yarimun wuugiba na ba kpakoro te sua ba ka da Abinadabun yenuə guuru wəllə. Ma ba win bii Eleasaa wuna nənem u ka kpakoro te kōsu.

Samueli u Isireliba kpare

² Saa mìn di Yinni Gusunən kpakoro te, ta wāa Yarimun wuu mi, ya te ya kuawa wōo yendu. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunə kasu.

³ Ma Samuēli u bu sōwa u nεε, i n yē i gōsirawa Yinni Gusunən mi, ka bεen gōru kpuro, i būu wi ba mē Asitaaten bwāarokunu wunə bεen suunu sōn di, ka ni nu tie, kpa i bεen gōrusu Yinni Gusunə wē i wi turo sā. U koo bεε faaba ko Filisitiban nōman di.

⁴ Ma Isireliba ba būu ni ba mē Asitaate ka Baali kpuro wuna ben suunu sōn di, ba Gusunə sāamə wi turo. ⁵ Ma Samuēli u nεε, Isireliba kpuro bu mēnna Misipaə, kpa u Yinni Gusunə suuru kana ben sō.

⁶ Ma ba mēnna Misipa mi, ba nōo bəkua ba gerua ba nεε, sa Yinni Gusunə tora. Ma ba nim taka ba mu yēka win sāa yerə bu ka sōsi ma ba tii wē. Yen tōo te, be kpuro ba wura ma Samuēli sāa ben kparo.

⁷ Ye Filisitiba ba nua ma Isireliba ba mēnna Misipaə, yera ben sinamba bu daawa. Saa ye Isireliba ba ben baaru nua, ma ba nanda ben sō. ⁸ Ma ba Samuēli sōwa ba nεε, a ku mari, a n da sun Gusunə bεen Yinni sokue u sun faaba ko Filisitiban nōman di.

⁹ Ma Samuēli u yāa kineru sua te ta bom nōrumə u ka tu Yinni Gusunə yāku dōo mwaararugiru kua. U maa nūn kana Isireliban sō, ma u nūn wurari. ¹⁰ Saa ye Samuēli u yāku te mē mi, saa yera Filisitiba ba Isireliba tabu wōrima. Yera Yinni Gusunə u dera gura ya gbāra ya Filisiti be nandasia, ben laakari ya burisina, ma ba duki yarina Isireliban min di.

¹¹ Ma Isireliban tabu durəbu ba yara Misipan di ba Filisiti be naa gira ba bu go go ba ka tura sere Bēti Kariə. ¹² Ma Samuēli u nεε, Gusunə u sun somiməwa sere ka gisə. Ma u kperu garu sua u tu

gira Misipa ka Senin baa sɔɔ, u tu soka Eɓeni Eɓɛɛ. Yen tubusiana, somirun kperu.

¹³ Nge meya Yinni Gusunɔ u ka Filisitiba taare, ba ñ maa naare Isireliban mi. Ma u bu nɔni sɔɔwa sere Samuelin wāarun nɔrɔ. ¹⁴ Wuu si Filisitiba ba raa mwa Isireliban mi, saa Ekoronin di sere n ka da Gatiɔ, Isireliba ba si kpuro wɔrawa ka sin baru kpaanu Filisitiban nɔman di. Ma alafia ya dua Isireliba ka bwese ni nu ka bu sikerenen suunu sɔɔ.

¹⁵ Samueli u kuawa Isireliban kparɔ win wāarun tārɔ kpuro sɔɔ. ¹⁶ Wɔɔ ka wɔɔ u ra dewa u Beteligibu ka Giligaligibu bera ka maa Misipagibu, kpa u bu siribu kua. ¹⁷ Yen biru kpa u wura Ramaɔ mi win tamba wāa, u bu siribu kua. U maa Yinni Gusunɔ yāku yeru kua mi.

Isireliba ba sina boko bikia

8

¹ Saa ye Samueli u tɔkɔ kua, u dera win biba kua Isireliban kparobu. ² Win bii gbiikoon yīsira Yoeli, yirusegira maa Abia. Bera ba kua kparobu Beri Sebɔɔ. ³ Adama win bii be, ba ñ win yira swīi. Ba ye gerariwa gobin binen sɔ. Ba nɔm biran kēnu mwaamɔ. Ba ku ra tambu sirie dee dee. ⁴ Ma Isireliban guro gurobu kpuro ba menna ba da Samuelin mi Ramaɔ. ⁵ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee, a tɔkɔ kua, wunen biba kun maa wunen yira swīi. N n men na, a sun goo kasuo u ko besen sina boko u n sun kpare nge me bwesenu kpuro nu mɔ.

⁶ Adama gari yi, yi ñ Samueli dore, ye ba nɛɛ, u bu sina boko kasuo wi u ko n bu kpare. Ma u kanaru kua. ⁷ Yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ye tɔn be, ba nun sɔɔwa kpuro, a wuro. A ku yina. Domi n

ñ wunε ba yinamə, nεna ba yina na n s̄a ben sunə.
 8 Saa m̄in di na bu yarama Egibitin di sere ka gisə
 ba man yinawa ba b̄nu s̄amə. Nge m̄eya ba maa
 nun kuammε. 9 Yen s̄, a ben gere wuro, adama a
 bu s̄əwə ye sina boko wi, u koo ra bu kuə, kpa ba n
 yē.

Sina bokon saria

10 Ma Samuēli u Yinni Gusunən gari yi kpuro
 tən be tusia. 11 U nεε, sina boko wi u koo bandu
 di mi, ameniwa u koo ko. U koo bεen bii tən
 durəbu mwεeri ba n s̄a win tabu kowobu, gabu
 bu win tabu kekeban səmburu ko, kpa gabu ba
 n s̄a maasəbu, kpa gabu ba n s̄a win kirukuba
 ba n duku dukubu m̄ win tabu keken wuswaaə.
 12 U koo gabu ḡsi ba n s̄a tabu kowo wuunun
 wirugibu, kpa u gabu wuna ba n win gbee s̄ma
 m̄ kpa gabu ba n tabu yānu ka tabu kekeban yānu
 sekumə. 13 U koo maa bεen bii wəndiaba mwεeri ba
 n da n̄n turare kue kpa ba n s̄a d̄ia kowobu ka p̄ε
 kowobu. 14 U koo bεen gbee geenu mwεeri ka maa
 bεen gbaa geenu mi i d̄a binu duura ni ba sokumə
 resem ka olifi, kpa u win bwāabu wē. 15 I n bεen
 gberun d̄ianu ka bεen resem marum kpuro suba
 suba wəkuru, sube teera ko n s̄awa wigiru, kpa
 u tu sua u win s̄m kowobu ka ben wirugibu wē.
 16 U koo bεen s̄m kowo tən durəbu ka tən kurəbu
 be ba dam m̄ mwεeri, ka bεen ketekunu ka bεen
 naa kinε geenu kpa u ka win tii tiin s̄mburu ko.
 17 U koo bεen yaa sabenu menna kpa nin wəkuru
 baateren wəllə u teeru sua, kpa bεen tii i n s̄a win
 yobu. 18 D̄oma te ye kpuro ya koorə, i ko weeweenu
 ko sina boko wi i ḡsan s̄, adama Yinni Gusunə u ñ
 bεε wurarimə d̄oma te.

19 Ka mε, tɔn be, ba ñ Samuēlin gere wure. Ba nεε, sina bokowa sa kī. 20 Kpa bεsɛn tii sa n sãa nge bwesenu kpuro. Sina boko wi, u ko n da bεsɛn siribu ko kpa u n da sun kpare tabu sɔɔ.

21 Ye Samuēli u tɔn ben gari yi kpuro nua u kpa, yera u yi Yinni Gusunɔ saaria. 22 Yinni Gusunɔ u Samuēli sɔɔwa u nεε, a tɔn ben gere wuro, kpa a bu sina boko wi kua.

Yen biru Samuēli u Isireliba sɔɔwa u nεε, ben baawure u gina doo win wuuɔ.

Sɔɔlu u win baan ketekunu

kasu

9

1 Durɔ goo u wãa Benyamεen bweseru sɔɔ, win yīsira Kisi. Win baababara Abieli ka Serori ka Bekorati ka Afia. Be kpuro ba sãawa Benyamεen bweseru. Kisi wi, u sãawa tɔn boko, u maa gobi mɔ.

2 Wiya u bii tɔn durɔ goo mɔ wi ba sokumɔ Sɔɔlu. U sãa aluwaasi durɔ burɔ. Isireliba kpuro sɔɔ, goo sari wi u nùn gea tura. Meya be kpuron gunum mu ra yǎrewa win serɔ.

3 Yera Kisi win ketekunu nu kɔɔra. Ma u win bii Sɔɔlu wi sɔɔwa u nεε, u seewo u sɔm kowo turo sua bu da bu nùn keteku ni kasuama. 4 Ma ba sara ba da Efaraimun guunun bera gia, ka Salisan temɔ, adama ba ñ nu wa. Min di, ba maa da Salimun temɔ ka Benyamεen tem mε kpuro sɔɔ, adama ba ñ nu wa.

5 Saa ye ba tura Sufuɔ, yera Sɔɔlu u sɔm kowo wi sɔɔwa u nεε, a na su wura yenuɔ, domi à n da, nen baaba u keteku nin gari duari u bεsɛn weeweenu mɔ.

⁶ Ma sɔm kowo wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee, Gusunɔn tɔnu goo u wãa wuu ge sɔɔ, u bɛɛɛ mɔ. Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa. A na su da win mi. Sɔrɔkudo u koo sun sɔ swaa ye sa ko kpe su ka keteku ni wa.

⁷ Ma Sɔɔlu u sɔm kowo wi wisa u nɛɛ, sà n da durɔ win mi, mba sa ko sii kɛ. Wee, sa ñ maa dīanu tie bɛsɛn bɔɔrɔ. Mɛya gãanu ganu maa sari ni sa ko nùn kɛ. Nge mba sa mɔ.

⁸ Ma sɔm kowo wi, u Sɔɔlu wisa u nɛɛ, na sii geesun gobi piibu gagu mɔ mini, kon yi Gusunɔn tɔnu wi kɛ kpa u sun bɛsɛn swaa sɔɔsi ye sa ko kpe su ka keteku ni wa.

⁹⁻¹¹ Saa yera Sɔɔlu u sɔm kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, geema a gerua. A na su da. Ma ba da wuu mi, mi Gusunɔn tɔnu wi, u wãa. Ye ba wuu gen tureru yɔɔmɔ, yera ba ka wɔndia gabu yinna ba yarima ba nim takam dɔɔ. Ba bu bikia ba nɛɛ, yam wao wi, u wãa mini?

N deema yellu Isireliban goo ù n kī u gãanu bikia Gusunɔn mi, ba ra nɛɛwa, a na su da yam waon mi. Wi sa tɛ sokumɔ Gusunɔn sɔmɔ, wiya ba ra sanam mɛ soku yam wao.

¹² Wɔndia be, ba bu wurari ba nɛɛ, oo, tɛn tɛ gera u doona mini. I bɔbio, u bɛɛ gbiiye wuuɔ, domi tɔmba yākuru garu kobu na gunguru mi gisɔ. ¹³ I n wuu dua i ko nùn wa u sere yɔ gunguru mi, u di. Domi goo kun dimɔ ma n kun mɔ u tura mi, yèn sɔ wiya u koo yākuru domaru koosi, yen biru be ba soka bu sere di. I doo fuuku, i ko i nùn wa.

Sɔɔlu ka Samueli ba yinna

¹⁴ Ma ba doona. Ye ba duɔ wuuɔ, yera ba ka Samueli yinna u yariɔ u dɔɔ gunguru mi.

15 N deema Sɔɔlu u sere na wuu mi, Yinni Gusunɔ u Samuɛli sɔɔwa u nɛɛ, 16 sia amadaare kon Benyamɛɛban turo ɔarima wunen mi, kpa a nùn gum tãre wirɔ domi na nùn ɔasa u ka ko nen tumbu Isireliban sunɔ. Wiya u koo bu wɔra Filisitiban nɔman di. Domi na ben wuri nua ma na bu mɛɛrima na ben wahala wa.

17 Saa ye Samuɛli u Sɔɔlu wa, Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wiya mi, win gari na raa nun sɔɔwa. Wiya u koo bandu di nen tɔmbun suunu sɔɔ.

18 Yera Sɔɔlu u susi Samuɛlin bɔkuɔ wuu duu yera u nɛɛ, a gem mɔ, a man sɔɔwɔ mi yam wao wi, u wãa.

19 Samuɛli u Sɔɔlu wisa u nɛɛ, nɛna yam wao wi. A na su da gunguru mi. Sanna sa ko di ɔisɔ. N n kua bururu, ye a bwisikumɔ wunen ɔɔruɔ a bikia, kon nun ye kpuro wisi, kpa n de a doona. 20 Ketɛku ni nu kɔɔra yen sɔɔ ita ɔisɔ, a ku maa nin gari ko, domi siba nu wa. Adama a n yɛ ma Isireliban sia ya ko n wãa wunɛ ka wunen baan yenugibun nɔmaɔ.

21 Ma Sɔɔlu u nùn wisa u nɛɛ, nɛ Benyamɛɛn bwesera. N n beya ba piiburu bo Isireliba sɔɔ? Benyamɛɛn bwese te sɔɔ kpam, n n nen dusiba ba bwɛɛbwɛɛru bo? Mba n kua a ka man gari yinin bweseru mɔ.

22 Samuɛli u ka Sɔɔlu ka sɔm kowo wi da gunguru mi, u bu duusia dii bakarɔ u bu aye bɛɛɛguru wɛ tumbu tenan suunu sɔɔ be ba dim soka mi. 23 Ma Samuɛli u dia kowo sɔɔwa u nɛɛ, a dia ni tama ni na nɛɛ, a ɔina yiyo bee tia wunen mi. 24 Dia kowo u ka yaa taaru na u yi Sɔɔlun wuswaaɔ. Ma Samuɛli u nɛɛ, wee ye ba nun yiya, a tii ye gaweo a di. Domi na ye beruawa wunen ɔisɔn naa ten sɔ n sere tumbu dim soku mini.

Ma Səalu ka Samueli ba di sannu dɔma te. ²⁵ Ye ba sarama gunguru min di, ba wura wuuɔ, ma Samueli u ka Səalu gari kua win dii tɛɛra wəllɔ, ma Səalu ka win sɔm kowo ba kpuna mi.

Samueli u Səalu gum täre

u ka ko sunɔ

²⁶ Buru buru yellu, Samueli u Səalu soka dii tɛɛra wəllu mi, u nɛɛ, a seewo, kon nun kara a doona.

Səalu u seewa, ma wi ka Samueli ba yara sannu yɛnun di. ²⁷ Sanam mɛ ba wuu yarimam dɔɔ, Samueli u Səalu sɔɔwa u nɛɛ, a de wunen sɔm kowo u sun gbiiya u doona.

Ma sɔm kowo wi, u gbia u doona. Yera Samueli u nɛɛ, a yɔro, kpa n nun sɔ ye Gusunɔ u gerua.

10

¹ Ma Samueli u gum kparaba piibu sua u gen gum täre Səalun wirɔ u nùn bəkasi u nɛɛ, na yeni kuawa a n ka yɛ ma Yinni Gusunɔwa u nun gɔsa a ka ko win tɔmbun sunɔ. ² Sà n yarina minin di tɛ, kaa ka durɔbu yiru gabu yinna Sɛɛtakiɔ, Benyamɛɛn temɔ Raselin sikirun bəkuɔ. Ba koo nun sɔ bu nɛɛ, keteku ni a kaso da mi, ba nu wa kɔ. Wunen baa u n̄ maa nin bwisikunu m̀, wunen tiin bwisikuna u m̀. U tii bikiamɔ, amɔna u koo ko win biin sɔ. ³ Kpa a sara a da sere Taborin dāa baka ten mi. Kaa ka durɔbu ita gabu yinna be ba dɔɔ Beteliɔ bu ka Yinni Gusunɔ sã. Ben turo u ko n boo binu ita sɔɔwa, turo ko n pɛɛ ita neni, kpa turo u n maa tam kparaba neni. ⁴ Ba koo nun tɔbiri kpa bu nun pɛɛ yiru wɛ kpa a ye mwa. ⁵ Yen biru kaa da sere gunguru mi ba ra Gusunɔ sã te ba m̀ Gibeaa. Miya Filisitiban tabu kowo wuuru gara wãa. Saa ye a duɔ wuu ge

sɔɔ, kaa ka Gusunɔn sɔmɔbun wuuru garu yinna be ba saram wee gunguu ten min di, ba girigbo ka bwāaru ka guuru ka mɔrɔku soomɔ, ba Yinni Gusunɔ sāmɔ. ⁶ Saa ye, Yinni Gusunɔn Hunde u koo nun yɔ kpa a ko tɔn kpao kpa a n Yinni Gusunɔ sāmɔ ka win sɔmɔ be sannu. ⁷ Saa ye yĩrenu ita ye, ya nun koorɔ ya kpa, a koowo kpuro ye wunɛn nɔma ya baba domi Yinni Gusunɔ u wāa ka wunɛ. ⁸ Kpa a man gbiiya a da Giligaliɔ a man ma mi sɔɔ nɔɔba yiru. Miya kon nun deema kpa n yāku dɔɔ mwaararuginu ko ka maa siarabun yākuunu kpa n nun sɔɔsi ye n weenɛ a ko.

⁹ Sanam mɛ Sɔɔlu u Samuɛli biru kisi u doonɔ, Gusunɔ u win gɔru gɔsia kpɔɔ, ma yĩre ni kpuro nu koorɔ tɔɔ te sɔɔ. ¹⁰ Sanam mɛ Sɔɔlu ka win sɔm kowo ba tura Gibeɔ, Gusunɔn sɔmɔbun wuuru gara ka bu yinna. Yera Gusunɔn Hunde u Sɔɔlu yɔɔwa, ma u Gusunɔ sāaru wɔri ben suunu sɔɔ. ¹¹ Be ba raa nùn yɛ kpuro, ye ba nùn wa u Gusunɔ sāmɔ sɔmɔ ben suunu sɔɔ mɛ, yera ba bikiamɔ ba mɔ, mba n Kisin bii Sɔɔlu deema. U tɛ sāawa Gusunɔn sɔmɔ? ¹² Wuu gen tɔnu goo u wisa u nɛɛ, wara sɔmɔ ben tiin baaba. Yen sɔna ba ra mɔndu ko bu nɛɛ, Sɔɔlu tɛ sāawa Gusunɔn sɔmɔ?

¹³ Saa ye Sɔɔlu u sāa te kua u kpa, ma u da gunguu ten mi. ¹⁴ Yera win baa yākabu u nùn bikia u nɛɛ, mana i da ka wunɛn sɔm kowo.

Sɔɔlu u nùn wisa u nɛɛ, sa ketekunu kaso dawa, adama sa n nu wa. Ma sa da Samuɛlin mi.

¹⁵ Yera baa yākabu wi, u nɛɛ, a man sɔɔwɔ ye Samuɛli u nun sɔɔwa.

¹⁶ Ma Sɔɔlu u nɛɛ, u sun sɔɔwa dim dim ma ba keteku ni wa.

Adama u n̄ n̄n bandun gari s̄ōwa yi Samuēli u gerua.

Ba S̄ōlu bandu wē

¹⁷ Yen biru Samuēli u Isireliba kpuro sokusia ba mēna Yinni Gusun̄n s̄ā yerō Misip̄a. ¹⁸ Ma u bu s̄ōwa u n̄ē, amēniwa Gusun̄ b̄ē Isireliban Yinni u gerua. U n̄ē, u b̄ē yarama Egibitin di ma u b̄ē w̄ōra Egibitigibun n̄man di, ka bwesenu kpuro ni nu raa b̄ē dam d̄ōrem̄n n̄man di. ¹⁹ Adama wee, i n̄n yina gis̄, wi u b̄ē faaba kua b̄ēn wahala ka b̄ēn n̄ni sw̄ārun di. Ma i n̄ē, u b̄ē sun̄ kuo, u b̄ē kpara. N n̄ mēn na, i yarima bweseru ka bweseru, kpa i tii tusia yenu ka yenu win wuswaa.

²⁰ Ma Samuēli u dera Isireliban bwesenu kpuro nu susi nu tii tusia. Yera Gusun̄ u s̄ōsi ka ȳreru ma u B̄nyam̄ēn bweseru ḡsa. ²¹ Yen biru Samuēli u dera B̄nyam̄ēn t̄mbu ba susi ba tii tusia yenu ka yenu ma Gusun̄ u Matirin yenu ḡsa. Matirin yenu ge s̄ō, Kisin bii S̄ōluwa u ḡsa. Adama ye ba n̄n soka soka ba n̄ n̄n wa. ²² Yen s̄na ba kpam Yinni Gusun̄ bikia ba n̄ē, dur̄ wi, u tunuma k̄o mini?

Ma Yinni Gusun̄ u n̄ē, oo, wee, u kukua t̄mbun ȳnu s̄ō.

²³ Ba duki da mi, ma ba ka n̄n na. Ye u ȳra t̄mbun suunu s̄ō, be kpuron gunum mu ȳrawa win ser̄.

²⁴ Ma Samuēli u t̄n be kpuro s̄ōwa u n̄ē, dur̄ wi wee, wi Yinni Gusun̄ u ḡsa. Goo maa sari b̄ē kpuro s̄ō wi u ka n̄n n̄.

Ma t̄n be kpuro ba kuuki kua ma ba n̄ē, sun̄n hunde yu dakaa da.

²⁵ Ma Samuēli u bu sinandun wooda tusia, ma u ye yorua tireru s̄ō u yi Gusun̄n s̄ā yerō. Yen

biru u tɔn be kpuro kara, ben baawure u da win yenuɔ. ²⁶ Sɔɔlun tii u maɔ da win yenuɔ Gibeɔ. N deema Gusunɔ u tabu durɔ damgibu gabun gɔruɔ doke bu nùn swĩ. ²⁷ Adama aluwaaasi garu ko sariba gabu ba gerumɔ ba mɔ, durɔ winiwa u koo kpĩ u sun faaba ko? Ma ba nùn gema ba ñ ka nùn kɛru naawe. Adama Sɔɔlu kun gɛɛ gerua.

Sɔɔlu u Amɔniba kamia

11

¹ Amɔniban sunɔ wi ba mɔ Nakasi u seewa u da u Yabesi wɔri Galadin temɔ. Ma Yabesigibu kpuro ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a ka sun arukawani bɔkuo, sa ko nun yoru diiya.

² Adama Nakasi u bu wisa u nɛɛ, ì n wura n bɛɛn baawuren nɔm geun nɔnu wɔwa, kpa bɛɛ Isireliba kpuro i sekuru wa, sanam mɛya kon ka bɛɛ arukawani bɔke.

³ Yabesin guro gurobu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a sun sɔɔ nɔɔba yiru kɛɛyɔ su wa su ka tɔmbu gɔri Isirelin tem kpuro sɔɔ. Sà kun wa wi u koo sun faaba ko, sa ko bɛɛ tii yɔsua.

⁴ Yera gɔro be, ba da Gibeɔ mi Sɔɔlu u wãa, ba labaari ye gerua. Ye tɔmba nua mɛ, ma be kpuro ba nɔɔguru sua ba swĩ. ⁵ N deema Sɔɔlu u wee gberun di ka win ketɛba, ma u bikia u nɛɛ, mba n tɔn be deema ba ka sumɔ mɛ. Ma ba nùn Yabesigibun gari yi saaria. ⁶ Ye Sɔɔlu u yi nua, yera Gusunɔn Hunde u nùn yɔɔwa ma win nukura gbisa gem ka tia. ⁷ Yera u win ketɛba yiru sua u go u ye bɔtira bɔtira, ma u dera ba ka yen kpiri ni da Isirelin tem kpuro sɔɔ ba nɛɛ, nge mɛya ba koo baawuren ketɛba kua wi u yina u Sɔɔlu ka Samuɛli swĩ bà n tabu seewa.

Ma Yinni Gusunən berum mu tən be mwa, yera be kpuro ba menna ba yara nge tən turo. ⁸ Səulu u dera ba tən be gara gara Besekiə. Isireliban geera kuawa tən nərəbun suba gooba wunəbu (300.000). Yudaba ba maa s̄a tən nərəbun suba tən (30.000). ⁹ Ma ba Yabesigibun gəro be s̄əwa ba n̄e, i doo i b̄eegibu s̄ə i n̄e, sia sere s̄ə u ka ye, ba koo faaba wa.

Ye gəro be, ba tura ba Yabesigii be s̄əwa m̄e, yera ben nukura dora. ¹⁰ Ma ba Aməniba s̄əwa ba n̄e, sia sa ko b̄e tii ȳsua i ka sun ko nge m̄e n b̄e w̄ere.

¹¹ Səulu u win t̄ambu b̄ənu kua wuunu ita. Yen sisiru saa ye goo gbiikaa swī, u dera ba da ba Aməniban sansani w̄əri ba bu go go sere s̄ə ka ye. Be ba tie ba yarin̄ewa ba sebiri tia tia. ¹² Yera Isireliba ba Samueli s̄əwa ba n̄e, ber̄ə ba n̄ daa kī Səulu u ko b̄e s̄en sunə. Be ba gerua m̄e, a de bu yarima su bu go.

¹³ Adama Səulu u n̄e, ba n̄ goo goomə gisə, domi gis̄əra Yinni Gusunə u sun faaba kua.

¹⁴ Ma Samueli u be kpuro s̄əwa u n̄e, i na su da Giligaliə kpa su Səulun bandun dam sire.

¹⁵ Ma be kpuro ba da mi, ba Səulun bandun dam sire Yinni Gusunən s̄a yerə. Ba maa Yinni Gusunə siarabun ȳakunu kua. Ma Səulu ka Isireliba kpuro ba t̄ə bakaru di ka nuku dobu.

Samueli u Isireliban kparabu

deri

12

¹ Samueli u Isireliba kpuro s̄əwa u n̄e, wee na b̄e s̄en gere wura ḡānu kpuro s̄ə ma na b̄e sunə kua. ² T̄ē wiya u koo b̄e kpara, domi na t̄əkə kua,

nɛn seri burura, nɛn biba maa bukura nge bɛɛ. Wee na bɛɛ kpara saa nɛn aluwaasirun di sere n ka girari gisɔ. ³ I man seeda diiyo Yinni Gusunɔ ka sunɔ wi u gɔsan wuswaaɔ. Waran ketɛwa na mwaare. N kun mɛ, weren ketɛkuwa na mwa. Wara na taki diire. N kun mɛ, wara na dam dɔrere. Nge weren kɛra na mwaare n ka nùn gem wɛ. Wi na yen gaa kuare, kon yɛro yen dibu kɔsia.

⁴ Ba nɛɛ, a n̄ sun taki diire, a n̄ maa sun dam dɔrere. Mɛya a n̄ maa bɛɛn goon kɛru mwaare a ka nùn gem wɛ.

⁵ Samuɛli u bu sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ ka sunɔ wi u gɔsa ba s̄aa seeda gisɔ ma i n̄ kɔsa gaa wa nɛ sɔɔ.

Ba nɛɛ, mɛya.

⁶ Yera Samuɛli u kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u s̄aa nɛn seeda, wi, wi u Mɔwisi ka Aroni gɔsa ma u bɛɛn baababa yarama saa Egibitin tem di. ⁷ N n mɛn na, i yɔro s̄ɛ tɛ, kpa i bɛɛn taare nɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kon bɛɛ win sɔm geenu yaayasia ni u kua bɛɛ ka bɛɛn baababan s̄. ⁸ Yakɔbu ka wigibu ba da Egibitiɔ. Ma Egibitigibu ba ben bibun bweseru n̄ni sɔɔwa, ma ba Yinni Gusunɔ n̄ɔgiru sue u ka bu somi. Ma u bu Mɔwisi ka Aroni gɔria. Beya ba bu yara Egibitin di, ma ba dera ba sina tem mini. ⁹ Adama ba Gusunɔ ben Yinni wi duari. Ma u bu Hasorin tabu sunɔ Sisera n̄mu sɔndia ka Filisitiba ka Mɔabun sunɔ. Be kpurowa ba ka bu tabu kua ba bu kamia. ¹⁰ Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, ba durum kua domi ba nùn deri ba b̄u tɔn durɔ be ba m̄ Baaliba ka b̄u tɔn kurɔ wi ba m̄ Asitaate s̄am̄. Adama ù n bu wɔra ben yiberɛban n̄man di, ba koo nu deri bu nùn s̄. ¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u bu Gedeoni gɔriama ka Baraki ka Yɛfite ka sere maa nɛ Samuɛli.

Ma u bεε wɔra saa bεen yiberεban nɔman di be ba bεε sikerenε, ma i sina ka alafia. ¹² Adama sanam mε i wa ma Amɔniban sunɔ Nakasi u bεε tabu wɔrim wee, yera i man sɔɔwa i nεε, sunɔwa i kī u bεε kpapa, baa mε Yinni Gusunɔ u bandu dii bεen suunu sɔɔ. ¹³ I nùn sunɔ bikia, ma u bεε nùn wē. Sunɔ wi i kī mi, wi wee mi tē. ¹⁴ I n Yinni Gusunɔ nasie, i n nùn sãamɔ, i n win gari mεm nɔɔwammε, ma i n win gere yinε, ma i nùn swīi dee dee, bεε ka bεen sunɔ wi u bεε kpare, i ko i gea wa. ¹⁵ Adama i kun win gari mεm nɔɔwε, ma i win gere yina, u koo bεε nɔma doke nge mε u bεen baababa kua. ¹⁶ Tē, i yɔro i wa gãa baka ni Yinni Gusunɔ u koo ko bεen wuswaaɔ. ¹⁷ N n̄ doo gēerun saawa sa wãa mi tē? Kon Yinni Gusunɔ kana u de gura yu nε ka gbāsukunu. Sanam meya i ko gia ma durum baka i kua win mi, ye i ka tii sunɔ bikia.

¹⁸ Ma Samueli u Yinni Gusunɔ kana. Gura na tɔɔ te sɔɔ, ka gbāsukunu. Yera tɔn be kpuro ba Yinni Gusunɔ ka Samueli nasia. ¹⁹ Ma be kpuro ba Samueli sɔɔwa ba nεε, a Gusunɔ wunen Yinni kanɔ bεε wunen bwãabun sɔ kpa su ku ra gbi yèn sɔ sa kɔam durum sosi bεen durum gura sɔɔ domi sa tii sunɔ bikia.

²⁰ Ma Samueli u bu wisa u nεε, i ku nanda. Geema, i kɔsa ye kpuro kua, adama i ku maa gεra Yinni Gusunɔn swaan di. I nùn sãawɔ ka bεen gɔru kpuro. ²¹ I ku gεra i bũnu swīi. Nu n̄ arufaani gaa mɔ, nu n̄ maa kpē nu bεε faaba ko, domi kama nu sãa. ²² Yinni Gusunɔ u gɔru doke u bεε ko win tɔmbu, u n̄ maa bεε yinamɔ win yīsi bakarun bεeren sɔ. ²³ Nen tii maa Gusunɔ u man gbara bu nεε, na n̄ maa bεε kanaru kuammε. Domi yeya n ko n sãa nen durum win mi. Ko na n bεε swaa gea sɔɔsimɔwa

ye ya dende. ²⁴ I n gesi Yinni Gusunə nasie kpa i n nùn sãamə ka nuku tia ka bεεn gōrusu kpuro, kpa i n yaaye gāa baka ni u bεε kua. ²⁵ Adama i n daa kōsa m̀, i ko i kam kowa bεε ka bεεn sunə wi.

Isireliba ba ka Filisitiba

tabu kua

13

¹ Səulu u m̀wa w̃ə * sanam mε u bandu di Isireliba s̃ə. Ye u bu kpara w̃ə yiru, ² yera u t̃onu ñr̃əbun suba ita (3.000) g̃sa be s̃ə. Ben ñr̃əbun suba yiru (2.000) ya w̃a ka wi Mikimasiə, Betelin guurun bera gia. T̃onu ñr̃əbu (1.000) ba maa w̃a ka Yonatham Gibea, Benyamεen temə. Ma u dera t̃n be ba tie ba wura ben yenusə.

³ Gibea miya Yonatham u Filisitiban tabu kowo wuuru garu w̃əri u kamia. Ma Filisiti be ba tie ba yen baaru nua. Yera Səulu u dera ba k̃ba so Isirelin tem kpuro s̃ə ba nεε, i de Heberuba kpuro bu baaru ye ñ. ⁴ Yera Isireliba kpuro ba nua ma Səulu u Filisitiban tabu kowo be kamia sere ben m̃ru seewa. Yera n dera Isireli be kpuro ba menna Səulun mi ye u bu soka Giligaliə. ⁵ Ma Filisitiba ba maa menna bu ka Isireliba tabu ko. Ba tabu kεkεba m̀wa ñr̃əbun suba t̃na (30.000) ka maa maasəbu ñr̃əbun suba ñəba tia (6.000). Ben tabu kowobu ba ñ garirə. Ba dabiwa nge yani s̃eri nim w̃kun goorə. Ma ba na ba sansani gira Mikimasiə, Beti Afenin s̃ə yari yeru gia. ⁶ Sanam mε Isireliba ba wa ma ba ñ kurə, domi Filisitiba ba bu s̃ke, ma ba da ba kukua kpee w̃rusə, ka aw̃i s̃ə, ka kpee baaba s̃ə, ka w̃rusə, sere ka d̃kə kpirinə. ⁷ Isireliba

* **13:1** w̃ə - Ye ba yorua Heberum s̃ə, ya ñ dεεε.

sɔɔ, gabu ba mam da sere Yuudenin guruɔ Gadi ka Galadin temɔ.

Adama Sɔɔlu u wāa Giligaliɔ. Be ba ka nùn wāa mi kpuro ba berum soore ba diirumɔ. ⁸ Ba tɛ mi, ba kuawa sɔɔ nɔɔba yiru nge mɛ Samueli u Sɔɔlu bura, adama Samueli u n̄ nɛ. Yera tɔmba yarinam torua. ⁹ Yen sɔɔna Sɔɔlu u nɛɛ, bu yaa sabenu tama u ka yāku dɔɔ mwaararuginu ko ka maa siarabun yākunuu. Ma u yāku dɔɔ mwaararugii te kua ka win tii. ¹⁰ Saa ye u yāku te kua u kpa kese, yera Samueli u kurama ma Sɔɔlu u yarima u nùn sennɔ da. ¹¹ Samueli u nɛɛ, mban sɔɔna a yenin bweseru kua.

Sɔɔlu u wisa u nɛɛ, na wa tɔmba yarinamɔ ma a n̄ nɛ saa ye a bura. Filisitiba wee, ba maa mɛnnɛ Mikimasiɔ. ¹² Ma na bwisika na nɛɛ, Filisitiba ba koo man wɔrima Giligali mini, na n̄ maa Gusunɔ somiru kanɛ. Yen sɔɔna nɛn tii na yāku te kua.

¹³ Ma Samueli u nɛɛ, gari bɔkɔn kookoosa a kua mi. A n̄ Gusunɔ wunen Yinnin wooda mɛm nɔɔwɛ ye u nun wɛ. A n̄ daa ye mɛm nɔɔwa, Yinni Gusunɔ u koo raa de wunen bweseru ta n̄ bandu dii Isireliba sɔɔ sere ka baadommaɔ. ¹⁴ Adama tɛ wunen bandu ta n̄ maa tɛɛmɔ. Yinni Gusunɔ u koo goo kasu win daa ya nùn wɛre kpa u nùn ko win tɔmbun kparɔ. Domi wunɛ, a n̄ win wooda mɛm nɔɔwɛ.

¹⁵ Ma Samueli u seewa u doona Giligalin di. Yera Sɔɔlu ka win tabu kowo be ba tie ba maa da Gibeaa, Benyamɛn temɔ. Ma u bu gara mi. Ben geera kua tɔnu natan (600) saka. ¹⁶ Sɔɔlu ka win bii Yonatam ka tɔn be ba ka bu wāa sannu, ba ben sansani gira Gibe a mi. Adama Filisitiban sansani ya wāa Mikimasiɔ. ¹⁷ Filisitiban tabu kowobun wuunu ita ya yara ben sansanin di ya Isireliba wɔraa da.

Wuu teera da Ofaran swaaɔ Sualin temɔ. ¹⁸ Ma yirusera Beti Horonin swaa swĩi. Ma itasera maa da Benyamɛɛn tem nɔɔ bura yerɔ wɔwa gaan bɔkuɔ mi purukanu ra n wãa gbaburun bera gia.

¹⁹ N deema sekobu sari Isireliban tem kpuro sɔɔ domi Filisitiba ba nɛɛ, ba ñ wure bu takobiba ko ñ kun mɛ yaasi. ²⁰⁻²¹ Yen sɔna Isireliba ba ra de Filisitiban mi bu ka ben naa tebonun yari nɔɔ dera, ka ben dākunu ka ben gbɛɛ ka ben tebonu ka maa ben naa kpara dɛkin nɔɔ sɛnu. ²² Yen sɔna tabun sanam mɛ sɔɔ, tɔn be ba wãa Sɔɔlu ka win bii Yonatham mi, ben goo kun takobi mɔ, ñ kun mɛ yaasa. Sɔɔlu ka win bii Yonatham tɔnawa ba yeba mɔ.

²³ Ma Filisitiban tabu kowobun wuu teeru gara yara ta da Mikimasiɔ, bera mi guunu yiru nu yinna. N deema miya ba ra ka sare.

Yonatham u Filisitiba kamia

14

¹ Sɔɔ teeru Yonatham, Sɔɔlun bii, u win bɔɔ aluwaasi wi u ra win tabu yãnu sɔbe sɔɔwa u nɛɛ, a na su da Filisitiban tabu kowo wuu ten mi, te ta wãa gio.

Adama u ñ Sɔɔlu sɔɔwa ma u gam dɔɔ. ² Sɔɔlu u wãa Migoronio Gibean bɔkuɔ dāru garun nuurɔ te ba ra soku gerenadi. Tɔn be ba wãa ka wi, ben geera sãawa tɔnu natan (600) saka. ³ N deema yãku kowo wi ba mɔ Aya u wãa tɔn ben suunu sɔɔ u sãa yãa ni ba ra ka bikiaru ko Gusunɔn mi neni. Aya wi, u sãawa Akitubun bii. Akitubu wi, ka win wɔnɔ Ikaɔdu, be, ba maa sãawa Finɛɛsin bibu. Finɛɛsin tundra Eli, wi u raa sãa Yinni Gusunɔn yãku

kowo Siloᵛ. Tᵛnu nata ye sᵛᵛ, goo kun yᵛ Yonatham u yara.

⁴ Swaa ye Yonatham u swīi u ka da Filisitiban tabu kowo ben mi, ya kpawa ka kpee bakanu yirun baa sᵛᵛ. Teerun yīsira Bosesi, yirusera maa Senε. ⁵ Teera wāa swaa yen sᵛᵛ yᵛsan nᵛm geu gia Mikimasin deedeeru. Teera maa wāa Geban deedeeru. ⁶ Yonatham u win bᵛᵛ aluwaasi wi sᵛᵛwa u nεε, a na su da bango sari ben mi. Sᵛrᵛkudo Yinni Gusunᵛ u koo sun somi. Domi gāanu sari ni nu koo nᵛn ganε u kun ka sun faaba kue, baa sà kun dabi.

⁷ Aluwaasi wi, u nεε, a koowo kpuro ye a gᵛru doke, a ku sika ko. Na wāa ka wunε.

⁸ Ma Yonatham u nεε, n n mēn na, su da ben bera gia kpa bu sun wa. ⁹ Bā n nεε, su yᵛro su bu ma, sa ko yᵛrawa su bu ma. ¹⁰ Bā n maa nεε, su na ben mi, sa ko dawa, domi ben soku tera ta ko n sāa yīreru ma Yinni Gusunᵛ u sun bu nᵛmu beria.

¹¹ Ma be yiru ye, ba dera Filisitiba ba bu wa. Ma Filisiti be, ba nεε, Heberuba wee, ba yarimamᵛ wᵛrusun di mi ba raa kukua.

¹² Ma Filisitiban tabu kowo be, ba Yonatham ka win aluwaasi wi nᵛᵛ kᵛ ba nεε, i na mini su bεε gari gεε sᵛ.

Ma Yonatham u win bᵛᵛ aluwaasi wi sᵛᵛwa u nεε, a man swīima domi Yinni Gusunᵛ u sun bu nᵛmu beria, bεε Isireliba.

¹³ Yera durᵛ u kabura u ka yᵛᵛwa u da mi ba wāa ma aluwaasi wi, u nᵛn swīi. Ye ba tura mi, ma u bu soomᵛ u suririmᵛ. Yera win bᵛᵛ aluwaasi wi, u bu goomᵛ win biruᵛ. ¹⁴ Ben tabun tore ye sᵛᵛ, be yiru ye, ba tᵛmbu gowa nge tᵛnu yᵛndun saka batuma piibu sᵛᵛ. ¹⁵ Ma berum Filisitiban tabu kowobu mwa kpuro be ba wāa sansaniᵛ, ka be ba

wāa tabu gberɔ, ka be ba sansani kōsu, ka maa be ba yarimɔ ba tɔmbu wɔraa daamɔ. Sere ka tem tii mu yīrumɔwa ma tɔmba burisina. Gusunɔwa u dera yabu ye kpuro ya koorɔ mɛ.

¹⁶ Be ba Sɔɔlun sansani kōsu Gibeaa Benyamɛɛn temɔ, ba wa Filisitiban tabu kowo dabinu ba duku dukubu mɔ baama kpuro. ¹⁷ Ma Sɔɔlu u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, i bɛsɛn tɔmbu mɛnnɔ i ben yīsa soku kpa su wa be ba kun wāa mi.

Ma ba kua mɛ, ba deema Yonatham ka win bɔɔ aluwaasi wi u ra win tabu yānu sɔbe, beya ba sari mi. ¹⁸ Ma Sɔɔlu u Aya sɔɔwa u nɛɛ, u Gusunɔn woodan kpakororɔ suama.

N deema kpakoro te, ta wāa Isireliban sansaniɔ sanam mɛ.

¹⁹ Nge mɛ Sɔɔlu u ka yāku kowo wi gari mɔ, wure ni nu wāa Filisitiban sansaniɔ nu sosimɔwa nu dɔɔ. Yera Sɔɔlu u yāku kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a kpakoro te derio, su ku maa Gusunɔ gāanu bikia.

²⁰ Ma Sɔɔlu ka win tabu kowobu ba mɛnna ba da tabu gberɔ, ba deema wee Filisitiba ba burisine ba goonamɔ ka takobi. ²¹ N deema Heberu gabu ba raa yoru dimɔ Filisitiban mi, sere ba ka bu da ben sansaniɔ. Adama ye ba Sɔɔlu ka Yonatham ka begibu wa, yera ba tii wuna ba wura ben mi.

²² Isireli gabu ba raa maa kukua Efaraimun guunun bera gia. Ye ba nua ma Filisitiba ba duki mɔ, yera ba seema ba wɔri tabu sɔɔ ba bu naa swīi, ²³ ba ka tura Beti Afɛnin wuswaaɔ. Nge mɛya Yinni Gusunɔ u ka Isireliba faaba kua dɔma te.

Isireliba ba Yonatham yakia

Sɔɔlu nɔman di

²⁴ Isireliba ba nɔni sɔra gem gem dɔma te, yɛn sɔ Sɔɔlu u bɔrua u nɛɛ, ma n kun mɔ na nɛn yiberɛba mɔru kɔsia, wi u di yoka yu sere turi, kon yɛro gowa. Yen sɔna tɔn be sɔɔ, goo kun dɛanu dende.

²⁵ Sɔɔlun tɔmbu kpuro ba tura dɛa sɔwɔ mi tim mu tɛrie temɔ. ²⁶ Saɔam mɛ ba sɔɔ ge duɔ, ba deema wee, tim mɛ, mu koka temɔ. Ka mɛ, goo kun kɔka u mu dabure domi ba bɔri yi nasie. ²⁷ Adama Yonɔtam u n̄ daa nua ma win tundo u tɔn be kirɔ kua ka bɔri. Yera u dɛka ye u nɛni ka tim bau sɔka u wuna u nɔɔ kpɛɛ, ma u dam wa. ²⁸ Saa ye sɔra tɔn ben turo u n̄n sɔwɔ u nɛɛ, wunɛn tundo u sun kirɔ kua ka bɔri u nɛɛ, wi u di gisɔ, u koo yɛro go. Yera n dera tɔn be, ba ka wasira gem gem.

²⁹ Ma Yonɔtam u nɛɛ, nɛn baaba u bɛsɛn tɔmbu nɔni sɔmɔwa. A n̄ wa nge mɛ na dam wa sanam mɛ na tim mɛn fiiko di? ³⁰ N koo raa wɛra too tɔn be, b̄a n di baa fiiko ye ba wɔra ben yiberɛban nɔman di. Domi ba koo raa Filisiti be go n kere mɛ.

³¹ Dɔma te, ba Filisitiba gowa saa Mikimasin di sere ka Ayaloniɔ. Ma ba wasira gem gem. ³² Yera ye Filisitiba ba deri, ba ye kata kua ba gura. Ba yɛanu ka ketɛba ka ketɛ binu mwɛrimɔ ba goomɔ ma ba yaa ye temmɔ mi ya kpɛ yɛm sɔɔ. ³³ Saa ye sɔra ba Sɔɔlu sɔwɔ ba nɛɛ, wee, tɔn be, ba Yinni Gusunɔ torarimɔ ba yaa temmɔ mi ya kpɛ yɛm sɔɔ.

Ma Sɔɔlu u nɛɛ, naanɛ sarirugibu bɛɛ! I kpee bakaru bimiamina mini tɛ. ³⁴ Kpa i baawure sɔ u ka win ketɛ n̄ kun mɛ win yɛaru na u saka mi, kpa u da u di. B̄a n kua mɛ, ba n̄ maa Yinni Gusunɔ torarimɔ.

Wɔku te sɔɔ, tɔn ben baawure u ka win ketɛ na u go mi. ³⁵ Ma Sɔɔlu u Yinni Gusunɔ yɔku yeru kua mi, tera ta sɛa gbiikiru ni u kua sɔɔ.

³⁶ Yen biru u win tǎmbu sǎwǎ u nɛɛ, su da su Filisitiba naa gira wǎkuru su bu wǎri sa n ben yǎnu guramǎ sere yam mu ka sǎra. Su ku ra ben goo deri, baa turo.

Ma ba nɛɛ, a koowo mɛ n nun wǎre.

Adama yǎku kowo u nɛɛ, su gina da su Gusunǎ bikia.

³⁷ Ma Sǎlu u Gusunǎ bikia u nɛɛ, n doo n Filisitiba naa gira? Kaa sun bu nǎmu beria?

Adama Gusunǎ u ñ nùn wisa dǎma te. ³⁸ Yera Sǎlu u nɛɛ, i mennama bɛɛ be i sǎa wirugibu kpa su gia mi torara wǎa gisǎ. ³⁹ Sere ka Yinni Gusunǎn wǎaru, wi u ra Isireliba faaba ko, baa ñ n nen bii Yonatam na, u tora, u koo gbiwa.

Adama tǎn ben goo kun nùn wisa. ⁴⁰ Ma u nɛɛ, i doo i yǎra miǎnǎ, nɛ ka nen bii Yonatam sa ko maa yǎra mini.

Tǎn be, ba nɛɛ, a koowo mɛ n nun wǎre.

⁴¹ Ma Sǎlu u Yinni Gusunǎ sǎwǎ u nɛɛ, Gusunǎ, bɛɛɛ Isireliban Yinni, a sun sǎsio ka yǎreru mi torara wǎa.

Ma torara sǎsira Yonatam ka Sǎlun bera gia. Be ba tie ba yara. ⁴² Sǎlu u kpa nɛɛ, n tiara nɛ ka nen bii.

Ma torara sǎsira Yonatam mi. ⁴³ Sǎlu u Yonatam sǎwǎ u nɛɛ, a man sǎwǎ ye a kua.

Yonatam u nɛɛ, na tim bau sǎka ka dɛka ye na neni ma na men fiiko denda. Nɛ wee, na wura n gbi.

⁴⁴ Yera Sǎlu u nɛɛ, nà kun nun go, Yonatam, Gusunǎ u man kua nge mɛ u kǐ.

⁴⁵ Adama tǎn be, ba Sǎlu sǎwǎ ba nɛɛ, Yonatam, wi u Isireliba faaba baka yeni kua, wiya u koo gbi? Sere ka Yinni Gusunǎn wǎaru, baa win seri tia ya

ñ wukuramə yu wəri. Domi ka Gusunən somira u səmburu kua gisə.

Mesuma ba ka Yonataṃ yakiā u ñ ka gu. ⁴⁶ Yen biru Səəlu u sina u ñ maa Filisitiba naa swī. Ma Filisiti be, ba wura ben temə.

Səəlun nasara

⁴⁷ Sanam mε Səəlu u bandu di u kpa Isireliban suunu səə u ka win yiberεba tabu kua u ka sikerena. Bera Məabuba ka Aməniba ka Edəmuba ka Soban sinambu ka sere maa Filisitiba. Mi u tabu da da kpuro u ra kamiεwa. ⁴⁸ Səə teeru u tabu kua ka wərugəru u Amaleki be ba bu dam dəremə kamia u Isireliba faaba kua ben nəman di.

⁴⁹ Səəlun bii tən durəbun yīsa wee, Yonataṃ ka Yisifi ka Maakisua. Win bii tən kurə gbiikoon yīsira Mərabu, yiruse maa Mikali. ⁵⁰ Win kurən yīsira Akinəamu, Akimasin bii. Win tabu sunəwa Abinεε, Nərin bii. Nəri sāawa Səəlun tundoṃ məə. ⁵¹ Kisi, Səəlun tundo, ka Nəri, Abinεen tundo, ba sāawa Abielin bibu.

⁵² Səəlun wāaru kpuro səə, tabu kun dwiiyare wi ka Filisitiban baa səə. Yen sənə win təmbu səə, ù n goo wa wi u dam mə u wərugəru mə, u ra yēro mwaamεwa u ko win tabu kowo.

Isireliba ka Amalekiban tabu

15

¹⁻² Samuēli u Səəlu səəwa u nεε, nεna Gusunə wəllu ka tem Yinni u gərima wunen mi, n nun gum wisi n ka səsisi ma u nun gəsa a ko sunə win təmbu Isireliban suunu səə. Yen sō tē, a swaa dakio a nə ye u gerua. U nεε, u koo Amalekiba dibu kəsia ye ba ka Isireliba swaa bura sanam mε ba yara Egibitin di. ³ Yen sō, a doo a bu wəri kpa a ye ba mə kpuro

kpeerasia mam mam. A ku de bu tiara. A bu goowo kpuro tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu sere ka bii wɛɛnɔ, ka maa ben yaa sabenu.

⁴ Ma Sɔɔlu u win tɔmbu mɛnna u gara Telaimuɔ. Win tabu kowobun geera kua nɔrɔbun suba goobu (200.000), ma Yudaba ba maa kua tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000). ⁵ Sanam mɛ Sɔɔlu ka win tabu kowobu ba tura Amalekiban wuu bɔkɔwɔ, yera ba kukua gen wɔwa gaa sɔɔ. ⁶ Ma Sɔɔlu u Keniba sɔɔwa u nɛɛ, bu de bu tii wuna Amalekiban min di, kpa wi, u ku raa bu mɛnna u go kpuro sannu. Domi be, ba Isireliba durom kuawa saa ye ba wee Egibitin di. Ma Keni be, ba yara saa Amalekiban min di. ⁷ Yen biru Sɔɔlu ka win tabu kowobu ba Amalekiba wɔri ba bu sunka saa Hafilan di sere ka Suriɔ ye ya wɔa Egibitin sɔɔ yari yeru gia. ⁸ Ma ba ben sunɔ mwa wi ba sokumɔ Agagi. Be ba tie, ma ba bu go ka takobi. ⁹ Adama Sɔɔlu ka win tabu kowobu, ba Agagi deri, ba n nɔn go, ka sere maa yaa sabe ni nu gea sɔa, yɔanu ka ketɛba ka naa kpɛmi ka yɔa kpɛminu ni nu gum mɔ ka baayere kpuro ye ya gea sɔa. Ba yina bu ye kpuro kpeerasia mam mam. Adama ye ya n dam mɔ ka ye ya n waabu wɔ, ba ye kpuro gowa mam mam.

¹⁰ Saa ye sɔara Yinni Gusunɔ u ka Samuēli gari kua u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, ¹¹ nɛn nukura sankira ye na ka Sɔɔlu kua sunɔ. Domi u man biru kisi, u n nɛn gere mɛm nɔwɛ.

Ye Samuēli u gari yi nua, yera u mɔru kua gem gem, ma u Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue wɔku giriru.

¹² Sisiru bururu u seewa yellu u dɔɔ u ka Sɔɔlu yinna. Adama ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, Sɔɔlu u da wuu ge ba mɔ Kaameli gia. Miya u kperu garu gira tɔmbu

bu ka win nasara yaaya. Min diya u maa gəsira u da Giligaliō. ¹³ Ma Samuēli u da win mi. Ye Sōlu u Samuēli wa, yera u nεε, Gusunō u nun domaru kua. Wee na kpuro kua ye u man yiire.

¹⁴ Samuēli u nεε, n̄ n mēn na, amōna na ka yāanu ka ketēban wuri nōmō.

¹⁵ Sōlu u nεε, tabu kowoba ba yāanu ka ketē geenu gōsa ba ka wōma saa Amalekiban min di kpa bu ka Gusunō wunen Yinni yākuru kua. Adama ba ye ya n̄ gea sāa kpeerasiawa mam mam.

¹⁶ Ma Samuēli u nεε, a sakuo n̄ nun sō ye Yinni Gusunō u man sōwa gīa wōkuru.

Sōlu nεε, a geruo.

¹⁷ Samuēli u nεε, yellu a tii garisiwa bwēebwēε, ma Yinni Gusunō u nun gōsa a kua Isireliban sunō.

¹⁸ Ma u nun gōra u nεε, a doo a Amaleki durumgii be tabu wōri a bu go a kpeerasia mam mam. ¹⁹ N n̄ mēn na, mban sōna a n̄ Yinni Gusunōn gere mēm nōwε. Mban sōna i kua ye ya n̄ n̄n̄ dore, i ben yānu kata kua i gura.

²⁰ Sōlu u nεε, na Yinni Gusunōn gere mēm nōwa fa. Na da mi u man gōra, ma na Amalekiban sunō Agagi mwa na ka na, ma na win tōmbu go mam mam. ²¹ Adama nēn tabu kowoba ba ben yāanu ka ben ketē geenu mwaama bu ka Gusunō wunen Yinni yākuru kua Giligaliō.

²² Samuēli u nεε, mba Yinni Gusunō u kīru bo. Yākunu? Nge mēm nōbu. Wee mēm nōbu bu yākuru kere. Wii kpīibu bu maa yāku yaa gum kere.

²³ Wi u ku ra Gusunō mēm nōwε u sāawa taarēgii nge sōro. Wi u ku ra n̄n̄ wiru kpīiye, u sāawa nge būu sāō. Tē, yèn sō a Yinni Gusunōn gere yina, win tii u maa nun yina, u nun bandu yara.

24 Yera Səəlu u Samuēli sɔɔwa u nɛɛ, na durum kua, na Yinni Gusunən wooda sara ka maa wunen gere. Na nən tɔmbun berum kua ma na ben gere wura. 25 Adama na nun kanamə, a man nən durum suuru kuo, kpa a ka man wura Giligaliə, n ka Yinni Gusunə sã.

26 Ma Samuēli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na n̄ maa ka nun wurə. Domi a Yinni Gusunən gari yina. Meya u maa nun yina, u nun bandu yara.

27 Sanam mɛ Samuēli u gəsirə u ka doona, yera Səəlu u win yaberun swaa gaba, ma yabe te, ta gɛɛra.

28 Samuēli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunə u nun Isireliban bandu wərari gisə u tu goo wɛ wi u nun sanə kere. 29 Gusunə, Isireliban Yinni yiikogii u ku ra weesu ko, u ku ra maa win himba gəsie, domi u n̄ sãa nge tɔnu.

30 Səəlu u kpam nɛɛ, na durum kua, adama tɛ na nun kanamə a man bɛɛɛɛ dokeo nən tɔmbu Isireliba ka ben guro gurobu kpuron wuswaaə. A ka man gəsira Giligali mi kpa n ka Gusunə wunen Yinni sã.

31 Ma Samuēli u gəsira u ka Səəlu da. Səəlu u Yinni Gusunə sãwa.

32 Yera Samuēli u nɛɛ, i ka man Agagi, Amalɛkiban sunə wi naawa mini. Ma Agagi wi, u susi ka nuku dobu. Domi u bwisika ma gəə nùn sarari. 33 Adama Samuēli u nɛɛ, nge mɛ wunen takobi ya tən kurəbu gabun bibu go, nge meya wunen mero u koo maa bii bia.

Ma Samuēli u Agagi go u bətira Yinni Gusunən sãa yerə Giligaliə.

34 Yen biru Samuēli u da Ramaə, Səəlu maa da win yenuə Gibeaa. 35 Sere Samuēli u ka gu, u n̄ maa Səəlu mɛɛrim daare. Adama u ra n nùn swĩiyammewa

yèn sɔ Gusunɔn nuki sankira ye u ka nùn kua Isireliban sunɔ.

Gusunɔ u Dafidi gɔsa

u ka ko sunɔ

16

¹ Yinni Gusunɔ u Samuɛli sɔɔwa u nɛɛ, sere saa yerà kaa n wāa a n Sɔɔlu swīiyammɛ. Domi na nùn bandu yara. U ñ maa kpɛ u bandu di Isireliba sɔɔ. Yen sɔ, a gum yibio wunen kɔba ye sɔɔ kpa n nun gɔri a da Isai, Betelehɛmuɔiin mi. Domi na win bii turo gɔsa u ka ko sunɔ wi na kī.

² Adama Samuɛli nɛɛ, amɔna kon ko n ka da mi, domi Sɔɔlu ù n ye nua, u koo man go.

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a naa gbiiba suo kpa a nɛɛ, a nawa a ka man yākuru kua. ³ Kpa a Isai soku yāku yeru mi. Miya kon nun sɔ ye kaa ko. Yera a gum tāre wi kon nun sɔɔsin wirɔ.

⁴ Samuɛli u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. Ye u na Betelehɛmuɔ, yera wuu gen guro gurobu ba na win mi ka berum ba nɛɛ, n ka sere do mɛ?

⁵ Ma Samuɛli u bu wisa u nɛɛ, n do gbāa gbāa. Na nawa n ka Yinni Gusunɔ yākuru kua. I bɛɛn tii disi wunario kpa i na yāku yerɔ.

Ma Samuɛli u maa Isai ka win bii tɔn durɔbu soka. Ba tii disi wunari ba na yāku yeru mi. ⁶ Saa ye be kpuro ba tunuma, yera Samuɛli u Eliabu wa. Ma u bwisika u nɛɛ, à n da wiya mi, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa. ⁷ Adama Yinni Gusunɔ u Samuɛli sɔɔwa u nɛɛ, a ku win wasin buram mɛɛri, ñ kun mɛ win gunum, n ñ wi, na gɔsa. Domi nɛ, Yinni Gusunɔ, na ku ra wasin buram mɛɛri nge tɔnu. Gɔruwa na ra mɛɛri.

8 Ma Isai u Abinadabu soka, u dera u susi Samuēlin wuswaaɔ. Ma Samuēli u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kun maa wini gɔsa.

9 Ma Isai u dera Sama u susi Samuēlin wuswaaɔ. Adama Samuēli u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kun winin tii gɔsa.

10 Isai u dera win bibu nɔɔba yiru ba susi Samuēlin wuswaaɔ. Adama Samuēli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni kun ben goo gɔsa.

11 Ma u Isai bikia u nɛɛ, wunen bii tɔn durɔbu kpurowa mini?

Isai u nùn wisa u nɛɛ, ben dāako wi ba mɔ Dafidi, wiya u woo, u yāanu kparamɔ.

Yera Samuēli u nɛɛ, a de bu nùn kasuma. Domi sa n̄ kpɛ su yākuru ko ma n̄ kun mɔ u na.

12 Ma Isai u dera ba nùn kaso da ba ka na. Dafidi wi, u sāawa tɔn swāɔ, u wasi bwāa do, u maa waabu wā. Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a seewo a nùn gum mɛ tāre domi wiya na gɔsa. 13 Yera Samuēli u win kɔba ye sua u nùn gum mɛ tāre win maabun wuswaaɔ. Ma Gusunɔn Hunde u Dafidi yɔɔwa saa dɔma ten di.

Yen biru Samuēli u gɔsira u wura Ramaɔ.

14 Yen biru Gusunɔn Hunde u Sɔɔlu deri ma Yinni Gusunɔ u dera hunde kɔsa ya nùn tɔya mɔ.

15 Ma Sɔɔlun bwāabu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee Yinni Gusunɔ u dera hunde kɔsa ya nun tɔya mɔ.

16 N n̄ mɛn na, besɛn yinni, a de su goo kasu wi u mɔrɔku soberu yɛ. Yinni Gusunɔ ù n̄ dera hunde kɔsa ya nun seeri, kpa u mɔrɔku ge so kpa yu sara.

17 Ma Sɔɔlu u win bwāa be wisa u nɛɛ, i doo i goo kasu wi u mɔrɔku soberu yɛ sāa sāa kpa i ka nùn na nen mi.

18 Ma win bɔɔ turo u nɛɛ, na Isai Betelehɛmuɔiin bii turo waare wi u mɔrɔku soberu yɛ. U maa wɔrugɔru mɔ gem gem, u sɔawa tabu durɔ, u ra maa gari gere ka laakari. Durɔ burɔn tiiwa. Yinni Gusunɔ maa wɔa ka wi.

19 Yera Sɔɔlu u gɔra Isain mi, u nɛɛ, a man wunen bii Dafidi yɔa kparɔ wi kɛɛma u na nen mi. 20 Ma Isai u pɛɛ sua ka tam mɛ ba doke yaa gɔnan bɔaru sɔɔ, ka boo kpɛmu, u ye kpuro ketɛku sɔbi. Ma u Dafidi swaa sure ka yɔa ni kpuro u da Sɔɔlun mi. 21 Ye u tura mi, u kua win bɔɔ. Sɔɔlu u nɔn kɔa gem gem ma u nɔn kua win tabu yɔa sɔwo. 22 Ma Sɔɔlu u maa gɔra Isain mi, u nɛɛ, a man Dafidi derio u n sɔa nen sɔm kowo, domi win daa ya man dore.

23 Saa dɔma ten di, Yinni Gusunɔ ù n dera hunde kɔsa ya Sɔɔlu seeri, Dafidi u ra win mɔrɔku suewa u so, kpa hunde kɔsa ye, yu sara. Kpa win laakari yu wurama mam mam.

Dafidi ka Goliati

17

1 Yen biru Filisitiba ba ben tabu kowobu mɛnna ba tabun sɔaru kua Sokoɔ Yudan temɔ. Ba ben sansani gira Efesi Damimuɔ, ye ya wɔa Soko ka Asekan baa sɔɔ. 2 Sɔɔlu ka Isireliba ben tii ba mɛnna ba ben sansani gira Elan wɔwa sɔɔ. Miya ba tabu kpɔbu ka Filisitiba wɔri. 3 Filisitiba ba yɔ wɔwa yen bera gee, ma Isireliba ba maa yɔ yen bera giɔ.

4 Tabu durɔ goo u yarima Filisitiban sansanin di, u da u yɔra sansani yiru yen baa sɔɔ. Win yɔsira Goliati. Gatin diya u na. Ma win gunum tura gɔm soonu nɔɔba tia ka bɔnu. 5 U sii gandun furɔ doke, ka sii gandun tarakpe ye ba kua nge swɔa kokosu.

Yen bunum mu kua kilo wata. ⁶ U maa sii gandun kərəm doke, ma u sii gandun yaasa beki. ⁷ Yaasa yen buru ta s̄awa nge weson d̄eka ye u ra beku yasa t̄eke. Yen b̄em bunum tura kilo n̄əba yirun saka. Ma tabu kowo goo u n̄n gbiye u win t̄er̄eru n̄eni. ⁸ Goliati wi, u ȳra u gb̄ara u Isireliban tabu kowobu s̄owa u n̄e, mban s̄na i yarima i tabu s̄a kp̄i. I n̄ ȳ ma n̄ Filisitiwa, b̄e maa S̄əlun yobu? I goo ḡs̄io b̄en suunu s̄o u na u ka man sanna. ⁹ U n̄ kp̄ia u man kamia u go, n̄en t̄ambu bu ko b̄en yobu. Adama n̄ n̄n kamia na go, b̄eya ko i ko b̄esen yobu, kpa i sun s̄a. ¹⁰ Sann̄wa na k̄i gis̄o. I goo wunama wi u koo ka man sanna.

¹¹ Ye S̄əlu ka Isireliba kpuro ba Filisiti win gari yi nua, ma b̄erum bu mwa gem gem.

¹² Dafidi wee, u s̄awa Isain bii. Isai wi, Efaratigiiwa wi u w̄a Beteleh̄emūo Yudan tem̄o. Bii t̄n dur̄bu n̄əba itawa u mara. S̄əlun waati ye s̄o, u s̄awa dur̄o t̄k̄eru gem gem. ¹³ Win bii bukurobu ita ba S̄əlu sw̄i ba ka tabu da. Ben ȳsa wee, Eliabu ka Abinadabu ka Sama. ¹⁴ Sanam m̄e ba w̄a S̄əlun sansanīo, win bii d̄ako Dafidi ¹⁵ u ra d̄ewa Beteleh̄emūo u ka win t̄undon ȳanu kpara kpa u ḡsirama S̄əlun mi.

¹⁶ Saa ye s̄o, Goliati wi, u ra n̄ewa Isireliban wuswaāo bururu ka yoka u ka tii bu s̄osi. M̄eya u kua sere s̄o weeru.

¹⁷ S̄o teeru Isai u win bii Dafidi s̄owa u n̄e, a ḡbere s̄ndanu saaki tia suo ka p̄e w̄aku te, kpa a ka wun̄en maabu daawa fuuku tabu ḡber̄o. ¹⁸ A maa gasanu w̄aku te suo a ben wuurun wirugii w̄e kpa a wa nge b̄a n̄ bw̄a do, kpa a ka ḡanu wurama ben min di ni nu koo man s̄osi ma a tura mi. ¹⁹ Ba w̄a

ka Sɔɔlu ka Isireliban tabu kowobu Elan wɔwaa. Miya ba tabu mɔ ka Filisitiba.

²⁰ Sisiru buru buru, Dafidi u seewa u yãa ni goo nɔmu sɔndia. Ma u win sɔmunu sua u doona nge me Isai u nùn yiire. Ye u tura mi, u deema wee, tabu kowoba yarimamɔ ba tabun sɔɔru mɔ. Ba gbamgba soomɔ ba kuuki mɔ. ²¹ Isireliba ka Filisitiba ba tabu teriamɔ. ²² Dafidi u win sɔmunu sɔbia u yãnun kãso nɔmu beria, ma u duka da tabu gberɔ u win maabu deema u bu tɔburu. ²³ Sanam me u ka bu gari mɔ, wee Filisitiban tabu durɔ Gatigii wi ba mɔ Goliati u kurama saa Filisitiban tabu sãan di. U win gari yi saarim seewa, ma Dafidi u yi nua. ²⁴ Ye Isireliba ba durɔ wi wa, be kpuro ba berum soora gem gem ba duki yakikira. ²⁵ Ma ba mɔ, durɔ wi wee, u maa yarima u ka sun nɔɔ kasu. Wi u kpãa u nùn go, sunɔ u koo yẽro dukia baka wẽ, kpa u nùn win bii wɔndia kẽ kurɔ. Meya yẽron yɛnugiba ko n tii mɔ. Sunɔ kun maa bu gãanu bikiamɔ.

²⁶ Ma Dafidi u be ba wãa win bɔkuɔ bikia u nɛɛ, wara ra n Filisiti, bango sarirugii wi, u sere ka bɛsɛ Gusunɔn tabu kowobu nɔɔ kasu. Mba ba koo yẽro wẽ wi u nùn go, ma u Isireliba sekuru yara.

²⁷ Ba nùn sɔɔwa ye ba raa gerunamɔ. Ba nɛɛ, yeni ka yeniwa ba koo yẽro wẽ wi u nùn go.

²⁸ Ye Eliabu Dafidin mɔɔ tɔnwero u nua Dafidi u gari mɔ ka tɔn be, u ka nùn mɔru kua u nùn bikia u nɛɛ, wara a sere yãa gɔɔ piibu ge deria gɔburɔ. Na wunɛn anayisiru yẽ ka wunɛn woo bɔbunu. Na yẽ ma a na a ka tabu mɛɛriwa.

²⁹ Dafidi u wisa u nɛɛ, mba n kua. Baa gari na n kpẽ n bikia?

³⁰ Ma u nùn biru kisi u da u goo gari bikia. Yera ba nùn wisa nge mɛ gbiikoba raa gerua.

³¹ Be ba nua ye Dafidi u gerua, yera ba da ba Sɔɔlu saaria. Ma Sɔɔlu u Dafidi sokusia. ³² Dafidi u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, a ku de goon tororu tu kara Filisiti win sɔ, yinni, kon da n ka nùn sanna.

³³ Sɔɔlu u nɛɛ, a n̄ kpɛ a susi Filisiti win mi, a sere ka nùn sanna. Domi wunɛ bii piibuwa gina. Durɔ wi, u maa sãawa tabu durɔ saa win aluwaasirun di.

³⁴ Ma Dafidi u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, na raa sãawa nɛn tondon yãa kparɔ. Gbee sunɔ, n̄ kun mɛ yaa kɔsa gaa yà n na ya yãa teeru mwa yãa gɔɔ sɔɔ, ³⁵ na ra ye naa girewa kpa n ye so n yãa te wɔra yen nɔɔn di. Yà n man s̄irema yen nɔɔ gbiniya na ra nɛnɛ n ka ye so n go. ³⁶ Yinni na yaa kɔsi goore. Nge mɛya kon maa Filisiti bango sarirugii wini go nge yen tia, domi u Gusunɔn tabu kowobu nɔɔ kasu. ³⁷ Yinni Gusunɔ wi u man wɔra saa gbee sunɔ ka yaa kɔsa yen min di u koo maa man wɔra Filisiti win nɔman di.

Ma Sɔɔlu u nɛɛ, a doo kpa Yinni Gusunɔ u nun yɔre.

³⁸ Ma Sɔɔlu u win tiin tabu yãnu kpuro sua u Dafidi sebusia. Niya tarakpe ka sii gandun furɔ, ³⁹ ka takobi. Yen biruwa Dafidi u kookari kua u ka s̄i, domi u n̄ yen dɔɔnɛ mɔ. Adama u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, na n̄ kpɛ n ka yeniba kpuro s̄i, domi na n̄ yen dɔɔnɛ mɔ.

Ma u ye pota u yi. ⁴⁰ Yera u win dɛka sua u da u kpee gori nɔɔbu dɔbura daarɔ u yi doke win kpara bɔɔrɔ ma u win kpurantɛru sua u susi Filisiti win mi.

⁴¹ Saa ye sɔɔ, Filisiti wi, u win tɛrɛ nɛnɔ gbiisie ba ka susimɔ ba dɔɔ Dafidin mi. ⁴² Ye Filisiti wi, u Dafidi mɛera tii, u wa ma aluwaasi kpembuwa,

tən swāa durə burə, yera u nùn gema. ⁴³ Ma u nùn sōwa u nee, ne bōwa a ka sere deki suama a man kasu? Yera u Dafidi bōrusi ka win bñnun yĩsiru. ⁴⁴ Ma u nee, a susima, kon de gunəsu ka gbeeku ye ye yu wunen yaa di.

⁴⁵ Dafidi wi, u Filisiti wi sōwa u nee, wune wee a ka man sannə wee ka takobi ka yaasa ka saka. Adama ne, na ka nun sannə weewa ka Gusunə wəllu ka tem Yinnin yĩsiru, wi u maa sāa Isireliban tabu kowobun Yinni wi a nōo kasu. ⁴⁶ Gisə Yinni Gusunə u koo man nun nəmu beria. Kon nun so n sura kpa n wunen wiru bura. Gisə kon Filisitiban tabu kowobun gonu gunəsu ka gbeeku ye ye wē yi di. Kpa handuniagibu kpuro bu gia ma Gusunə Isireliban Yinni u dam mə. ⁴⁷ Be ba wāa mini kpuro ba koo wa ma Yinni Gusunə kun takobi ka yaasan bukata mə u ka tənū faaba ko. Domi wiya u ra tabu di. U koo sun bēe nəmu beria.

⁴⁸ Saa ye Filisiti wi, u susimə u ka Dafidi wəri, saa yera Dafidin tii u maa duka dōo Filisitiban tabu sīaə u ka nùn yinna. ⁴⁹ Ma u win nəmu kpēe kpara bōo te sōo u kperu wuna u beri win kpurantēeru sōo. Ma u Filisiti wi kpee te kara ta da ta numa win sirikanəo ma u wəruma u kibari.

⁵⁰ Kpurantēerun kpee teera Dafidi u ka Filisiti wi kamia. Ye u nùn sura baa takobi u n neni.

⁵¹ Ma u duka da u durə win takobi woma yen kararun di u ka nùn go u wiru bura. Ye Filisitiba ba wa ma ben tabu durə wi, u gu, yera ba duki yarina. ⁵² Yera Isireliban tabu durəbu ka Yudaba ba seewa ba Filisitiba fēerisi ka tabun wurenu ba bu gira sere Gati ka Ekoronin kənnəwə, ma Filisitiban gonu wəruka Saaramun swaaə sere ka Gatiə n ka girari Ekoroniə.

⁵³ Ma Isireliba ba gəsirama ba Filisitiban sansani wəri ba ben yānu gura. ⁵⁴ Yen biru Dafidi u Goliatin wiru sua u ka da Yerusalemuə. Adama ye ya sāa Goliatin tabu yānu kpuro u ni yiwa win tiin kurə.

Yonatam

u ka Dafidi bərənu kua

⁵⁵ Saa ye Səəlu u Dafidi wa u dəə u ka Filisiti wi sanna, yera u win tabu sunə Abinεε bikia u nεε, Abinεε, weren biiwa bii durəbu geni.

Abinεε u wisa u nεε, sere ka wunen wāaru, na n̄ yē.

⁵⁶ Ma sunə u nεε, a bikio kpa a nə n̄ n weren biin na.

⁵⁷ Ye Dafidi u Filisiti wi go u kpa u win wiru bura u neni u ka wee, yera Abinεε u ka n̄n da Səəlu mi.

⁵⁸ Səəlu u n̄n bikia u nεε, bii wunε, weren biiwa wunε.

Dafidi u nεε, Isai, wunen bōə wi u wāa Betelehemuə, wiya u man mara.

18

¹ Saa ye Dafidi u ka Səəlu gari kua u kpa, Yonatam u n̄n kīa nge win tiin hunde ma u ka n̄n bərənu kua gem gem. ² Saa maa dəma ten diya Səəlu u n̄n mwa u yi u n̄ maa wure u da win tondon mi.

³ Yonatam u b̄rua ma u ko n̄ sāa Dafidin b̄rə sere ka baadommaə yèn s̄ə u n̄n kī nge win tiin hunde.

⁴ Yera u win tiin yaberu pota u Dafidi k̄a ka maa win tabu yaberu ka mam win takobi ka win tendu ka win kpaka.

⁵ Mi Səəlu u Dafidi tabu gərə kpuro, u ra nasara suewa. Yen s̄na u n̄n kua win tabu kowobun

tɔnwɛro. Ma n tɔmbu kpuro dore ka mam Sɔɔlun tabu durɔbun tii.

Sɔɔlu

u ka Dafidi nisinu seewa

⁶ Saa yɛ sɔɔ tabu kowoba wee tabu gberun di, mi Dafidi u Filisiti wi go, yera tɔn kurɔba yarima Isireliban wusu kpuron di bu ka Sɔɔlu senna. Ba yaamɔ ba baranu ka mɔrɔkunu soomɔ, ba kuuki mɔ ka nuku dobu. ⁷ Ba womusu mɔ ba mɔ, Sɔɔlu u ra nɔrɔm nɔrɔm (1.000) go.

Adama Dafidi u ra nɔrɔbun suba wɔku wɔkubu (10.000) go.

⁸ Gari yi, yi ñ ka Sɔɔlu naawɛ, ma u mɔru bara gem gem. U nɛɛ, ba Dafidi siara nɔrɔbun suba wɔku wɔkubun sɔ, adama nɛgibu nɔrɔm nɔrɔm tɔna. Mba na maa ka Dafidi kere sina gɔna baasi. ⁹ Saa dɔma ten diya Sɔɔlu u ka Dafidi nɔnu kɔsu mɛɛrim torua.

¹⁰ Yen sisiru Gusunɔ u dera hunde kɔsa ya Sɔɔlu seeri ma u bindimɔ win yenun suunu sɔɔ u gari gerumɔ nge bɔnugii. Ma Dafidi u mɔrɔku sua u nɔn soowammɛ nge mɛ win dɔɔnɛ. N deema Sɔɔlu u win yaasa nɛni. ¹¹ Ma u ye fɔa u ka Dafidi sɔku u nɛɛ, kon ka nɔn gana mennawa. Nge mɛya u kua sere nɔn yiru, adama Dafidi u ye kpuro fuka ma Sɔɔlu u nɔn kɔmia. ¹² Yen biru Sɔɔlu u Dafidi nasia, domi u gia ma Yinni Gusunɔ u nɔn deri, ma u ka Dafidi wɔa. ¹³ Yera n dera u nɔn desirasia win bɔkun di u nɔn kua tabu kowobu nɔrɔbun (1.000) tɔnwɛro. Ma Dafidi u Isireliba kpara tabu sɔɔ. ¹⁴ Ye u gɔru doke u ko kpuro, ya ra koorewa, domi Yinni Gusunɔ u wɔa ka wi. ¹⁵ Ye Sɔɔlu u wa ye Dafidi u mɔ kpuro ya ra koorewa, yera u nɔn nasiam sosi. ¹⁶ Adama

Isireliba ka Yudaba kpuro ba Dafidi kĩa yèn sō u bu kparamə ben tabu sō.

Dafidi u Səəlun bii Mikali

sua kurə

¹⁷ Ma Səəlu u Dafidi sōwa u nεε, nεn bii wəndia gbiikoo Mεrabuwa kon nun kē kurə. Adama a de a n sāa damgii kpa a Yinni Gusunə sanna. Domi Səəlu u bwisika u nεε, u n̄ kī u n̄n go win tii, Filisitibara u koo n̄n bərie.

¹⁸ Adama Dafidi u Səəlu wisa u nεε, yinni, wara ra n nε. Mba nεn yεnugibu ka nεn tundon bweseru n ka sere ko wunεn dokiri.

¹⁹ Adama saa ye Səəlu u koo Dafidi Mεrabu wi wē kurə, saa yera u n̄n sua u Adiriēli, Mεholagii wē u sua kurə.

²⁰ N deema Səəlun bii wəndia goo, wi ba m̄ Mikali, u Dafidi kī. Ye ba Səəlu gari yi sōwa, n n̄n dore. ²¹ Ma u nεε, kon n̄n wi kē, kpa u ko yina Filisitiba bu ka Dafidi nəma turi. Ma u Dafidi sōwa n̄n yiruse u nεε, saa gisən di kaa ko nεn dokiri.

²² Ma Səəlu u win bwāabu yiire bu ka Dafidi gari yi ko nεkε nεkε bu nεε, wee, sunən nukura do wunεn sō. Win bwāabu kpuro ba maa nun kī. Yen sō, a de a n sāa win dokiri.

²³ Ma ba da ba Dafidi gari yi n̄əsia. Ma Dafidi u nεε, bεen n̄ni sō gāa piimina mi? Bu nεε, na sāa sunən dokiri? Nε bwēbwēewa wi ba kun garisi gāanu.

²⁴ Ma Səəlun gəro be, ba wura ba n̄n Dafidin gari yi sōwa. ²⁵ Səəlu u nεε, ameniwa i ko i Dafidi sō i nεε, na n̄ dokirirun gāanu ganu kī, ma n kun m̄ Filisitiban sen sarusu wunəbu (100). Yera ya ko n sāa m̄ru k̄siaru nεn yiberεban mi.

Sòlu u yeni geruməwa kpa Filisitiba bu ka Dafidi go. ²⁶Ye ba da ba Dafidi gari yi sɔɔwa ya nùn dore u n ka sãa sunən dokiri. Tɔɔ te ba koo nùn kurɔ wɛ tu sere turi, ²⁷u seewa ka win tabu kowobu ba da ba Filisitiba go tɔnu goobu (200). Ma Dafidi u ka ben sen sarusu na u su gara tia tia u sunɔ wɛ. Saa yera Sòlu u nùn win bii Mikali wɛ kurɔ.

²⁸Ye Sòlu u gia ma Yinni Gusunɔ u ka Dafidi wãa, win bii Mikali u maa nùn kɔ gem gem, ²⁹yera u nùn nasiam sosi. Ma u kua win yiberɛ win wãaru kpuro sɔɔ.

³⁰Yen biru Filisitiban tabu sinambu ba ra n wɔraa naamɔ Isireliban mi. Dafidi ù n ka bu sanna, u ra nasara suewa n kere Sòlun tabu tɔnwero be ba tie. Yen sɔna u yisiru yara.

Yonatam u ka Dafidi yina

19

¹Sòlu u win bii Yonatam ka win bwãabu kpuro sɔɔwa u nɛɛ, bu Dafidi goowo. Adama Yonatam u Dafidi kɔ n banda. ²Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nɛn baa Sòlu u swaa kasu u ka nun go. A de a n tii yɛ sia bururu, kpa a kuku yeru kasu a n wãa mi. ³Nɛ ka nɛn baa sa ko na su yɔra deederu mi a kukua kpa n ka nùn wunɛn gari ko. Kpa n nun sɔ ye na nua win min di.

⁴Ye ba na mi, Yonatam u win baa Dafidin gea saaria u nɛɛ, wunɛ sunɔ a ku wunɛn bɔɔ Dafidi torari. U n nun kɔsa gaa kue. Ye u kua kpuro, gãa geena. ⁵U tii kari bɔrie ye u ka Filisiti wi go. Ma Yinni Gusunɔ u Isireliba kpuro nasara baka wɛ. Wunɛn tii a ye wa, ma wunɛn nukura dora. N n mɛn na, mban sɔna a kɔ a tora a ka Dafidi wi u dɛere mi go kam.

⁶ Ma Səəlu u Yonatam gari yi wura ma u bōrua u nεε, sere ka Yinni Gusunən wāaru, na n̄ maa Dafidi goomə.

⁷ Ma Yonatam u Dafidi soka u n̄n gari yi kpuro saaria. U ka n̄n da Səəlun mi, ma Dafidi u n̄n sāwa nge yellu.

Mikali u Dafidi faaba kua

⁸ Tabu kpm tunuma ma Dafidi u yara u ka Filisitiba sanna. U bu kamia mam mam, ma ba duki sua.

⁹ Sḏə teeru Yinni Gusunə u dera hunde kōsa ya kpm Səəlu seeri. Saa ye, u sḏ win dirə u win yaasa n̄ni, ma Dafidi u n̄n mərəku soowammε. ¹⁰ Səəlu u kī u Dafidi yaasa kara u ka gana menna, adama Dafidi u fuka ma Səəlun yaasa ya da ya gira ganaə. Yera Dafidi u kura u duka sua wōku te. ¹¹ Ma Səəlu u səməbu gəra Dafidin dirə bu tu kōsu bu wa bu ka n̄n go yam sāreru. Adama Mikali, Dafidin kurə, u n̄n gari yi n̄əsia u nεε, ù kun duka sua wōku te, sisiru ba koo n̄n go.

¹² Yera Mikali u Dafidi yara fenəntin di ma u kura u kpikuru sua. Nge mɛya u ka bu kisirari. ¹³ Ma Mikali u bwāaroku gagu sua u gu kpī kpin yerə. U gen wiru boo gəna wukiri. Ma u gu bekuru bubusi.

¹⁴ Saa ye Səəlu u tambu gəra bu Dafidi mwaama, yera Mikali u nεε, sii barə u kpī.

¹⁵ Ye ba wura ba Səəlu sḏəwa mε, yera u nεε, bu doo bu Dafidi wa, kpa bu ka n̄n na ka win kpin yee te sannu, u n̄n go.

¹⁶ Ye ba dua Dafidin dirə, ba deema bwāarokuwa ga kpī kpin yeru wəllə. Gen wira boo gəna wukiri.

¹⁷ Yen biru Səəlu u Mikali sokusia u n̄n bikia u nεε,

m̄ban s̄na a man n̄ni w̄kua m̄ε, a dera n̄n yib̄ε
u man kisirari u doona.

Mikali u n̄n wisa u n̄ε, u n̄εwa n̄ de u doona. N
kun m̄ε, u koo man go.

S̄olu u Dafidi naa sw̄i

Naȳtū

¹⁸ Ye Dafidi u kpikuru sua u S̄olu kisirari, yera u
da Samuēlin mi Ramā u n̄n saaria kpuro ye S̄olu
u n̄n kua. Ma wi ka Samuēli ba sina sannu Raman
w̄ō bera ye ba m̄̀ Naȳtū. ¹⁹ Yera ba S̄olu s̄ōwa
ba n̄ε, w̄ō Dafidi u w̄ā Ramā ka Samuēli sannu
w̄ō bera ye ba m̄̀ Naȳtū. ²⁰ Ma S̄olu u s̄m̄bu
ḡra mi, bu Dafidi m̄waama. Adama ye ba tura mi,
ba ka Gusun̄n s̄m̄ wuuru yinna, Samuēli u bu
gbiiye ba s̄āru m̄̀. Ma Gusun̄n Hunde u s̄m̄ be
ȳōwa ma ben tii ba Gusun̄n s̄āru w̄ri nge s̄m̄ be.
²¹ Yera gaba da ba S̄olu s̄ōwa. Ma u maa s̄m̄bu
gabū ḡra. Ma ben tii ba maa Gusun̄n s̄āru w̄ri nge
s̄m̄ be. ²² Ye S̄olu nua m̄ε, yera win tii u den swaa
w̄ri u d̄ō Ramā. Ye u tura d̄k̄ō baka ye ya w̄ā
Sekū, yera u bikia u n̄ε, mana Samuēli ka Dafidi
ba w̄ā.

Ma ba n̄n s̄ōwa ba n̄ε, ba w̄ā Raman w̄ō bera
ye ba m̄̀ Naȳtū.

²³ Ye u d̄ō mi, yera Gusun̄n Hunde u maa win
tii ȳōwa ma u Gusun̄n s̄āru w̄ri nge win s̄m̄,
u ka tura sere Naȳtū. ²⁴ U win yaberu pota ma
u Gusun̄n s̄ām̄ Samuēlin wuswaa. D̄ma te, u
kp̄iwa basi s̄ō s̄ō ka w̄kuru kpuro. Yen s̄na ba
ra n̄ε, S̄olun tii u maa kua Gusun̄n s̄m̄?

Yonatham u Dafidi somi

20

¹ Dafidi u yakura u doona saa Raman wɔɔ bera ye ba mɔ̀ Nayɔtun di, u da u Yonatam deema. U nɛɛ, mba na kua. Mba nen toraru. Nge taare mba na wunen tundo kua u ka kɪ u man go.

² Yonatam u nùn wisa u nɛɛ, su ku wa mɛ! A n̄ gbimɔ. Nen tundo u ku ra gãanu ganu ko u kun man sɔɔwa, baa n̄ n gãa piiminun na. N n men na, u n̄ yenin bweseru mɔ̀ u kun man sɔɔwa. Gari yi, yi n̄ sãa mɛ.

³ Dafidi u nɛɛ, kam kam meya n sãawa. Adama wunen tundo u n̄ dere a yi nɔ, domi u yɛ ma a man kɪ too. U n̄ maa kɪ wunen nukuru tu sankira. Sere ka wunen wãaru ka maa Yinni Gusunɔn wãaru, naa dabusa teera ta man karane ka gɔɔ.

⁴ Ma Yonatam u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n men na, ye a kɪ kpuro, a geruo. Kon nun ye kua.

⁵ Dafidi u nɛɛ, wee siara suru kpao u koo yari. Na n̄ kon maa ko na kun de sunɔn mi su di sannu. Adama a de n da n kuke yakasɔ sere n ka ko sin teerun yoka. ⁶ Wunen tundo ù n bikia mana na wã, a nùn sɔɔwɔ ma na nun kana n ka da nen wuu Betelehemuɔ. Domi nen yenugibu kpuro ba ben wɔɔ ka wɔɔn yākuru mɔ̀ mi. ⁷ U n nɛɛ, n wã, nɛ wunen bɔɔ, na alafia wawa. Adama ù n mɔru bara, a n yɛ ma kɔsa u bwisikumɔ nen sɔ. ⁸ Adama wunɛ, a man kɪru sɔsio, domi a nɔɔ mwɛeru kua Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ ma kaa n sãa nen bɔrɔ sere ka baadommaɔ. Nà n taare gaa mɔ, a man goowo wunen tii. Mban sɔna kaa ka man da wunen tondon mi u ka man go.

⁹ Yonatam u nɛɛ, a ku yenin bweseru bwisiku. Nà n gia ma nen tundo u kɪ u nun kɔsa kua, kon nun sɔ.

¹⁰ Dafidi u bikia u nεε, wunen tundo ù n ka nun mōru wisa, wara koo man sō.

¹¹ Yonatham u nεε, a na su da yakasō.

Ma be yiru ba yara ba da yakasō. ¹² Ma Yonatham u Dafidi sōwa u nεε, sere ka Gusunō Isireliban Yinnin wāaru, sia amadaare, ñ kun me sin teeru, kon nen tondon laakari mēeri. U n gea bwisikumān na wunen sō, kon nun goo gōriama u nun sō. ¹³ Adama ù n kī u nun kōsa kua, kon nun nōsia kpa n de a doona ka bwēε dora. Nà kun kue me, Yinni Gusunō u man yen dibu kōsia. Kpa u nun yōre nge me u nen tundo yōre. ¹⁴ Adama saa ye na wāa wāaru sō kpuro, a man kīru sōsio tèn bweseru Yinni Gusunō u ra win tōmbu sōsi, kpa bu ku raa man go. Nà n maa gu, ¹⁵ kpa a nen yenugibu kīru sōsi, baa sanam me Yinni Gusunō u dera wunen yiberēba kpuro ba gbisuka ba kpa.

¹⁶ Ma u ka Dafidi arukawani bōkua win yenugibun sō u nεε, Yinni Gusunō u Dafidin yiberēba ben dibu kōsie. ¹⁷ Yen biru Yonatham u dera Dafidi u win nō mweeru sire kīrun sō domi u nùn kīa nge win tiin hunde.

¹⁸ Ma u Dafidi sōwa u nεε, siara suru kpao koo yari. Ba koo bikia, mana a wāa. Domi bà n dimō, ba koo wa ma a ñ wāa wunen sin yerō. ¹⁹ Sin teerun yoka, a doo mi a raa kukua sanam me wahala ye, ya torua. Kpa a n wāa kpee te ba mō Eselin gāarō. ²⁰ Kon sēnu ita to kpee ten bera gia kpa n sāa nge yīreru gara na toosimō. ²¹ Yen biru kon bii gōri u da u sēε ni kasuma. Nà n nùn sōwa na nεε, u mēerio, wee sēε ni, nu wāa win biruō, u nu tama, a n yē ma kaa kpī a yarima ka bōri yendu. Domi sere ka Yinni Gusunōn wāaru, kari maa sari. ²² Adama nà n bii wi

sōwa na nēē, wee sēē ni, nu wāa win wuswaa, a n yē ma Yinni Gusunōwa u kī a doona. N n mēn na, a doonō. ²³ Gari yi sa maa bōkua nē ka wunē, Yinni Gusunōwa u sāa bēsēn seeda sere ka baadomma.

²⁴ Ma Dafidi u da u kukua yakasō.

Ye suru kpao u yara, sunō u na u ka yen tōō bakaru di. ²⁵ Ma u sina win ayerō ganān bōkuō, Abinēē maa wāa win bōkuō, ma Yonatam u sina ben wuswaa, adama Dafidin sin yerō goo sari. ²⁶ Tōō te sōō, Sōōlu kun gāanu gerua, domi u tamaa, u disi mōwa. Yiya yi ko n nūn yinari. ²⁷ Adama yen sisiru, surun sōō yiruse, goo sari kpam Dafidin sin yerō. Ma Sōōlu u win bii Yonatam bikia u nēē, mban sōna Isain bii u n tōō bakaru nē saa gīan di.

²⁸ Ma Yonatam u nūn wisa u nēē, Dafidi u man suuru kana u nēē, n de u da Betelehemuō, ²⁹ domi miya ba yākuru garu mō, ma win mōō u nūn sokusia. Yen sōna u nēē, ù n nēn kīi geeru wa, n nūn yōlla kuo u da u win maabu wa. Yera n dera u n nē u ka nun di.

³⁰ Ma Sōōlu ka Yonatam mōru kua u nūn sōwa u nēē, bii seege wunē! Na yē ma wunē ka wunēn mēron sekura nōō tia ye a ka Isain bii sāa mi.

³¹ Domi ù n wāa wāaru sōō, a n maa bandu dimō tem mē sōō. A n kaa n maa bōri yendu mō. N n mēn na, a gōrio bu nūn mwaama, domi n weenēwa bu nūn gō.

³² Ma Yonatam u win tundo bikia u nēē, mban sōna u koo gbi. Mba u kua.

³³ Yera Sōōlu u win yaasa fīa u ka Yonatam sōku, ma Yonatam u gia ma win tundo u sōōru kpa u ka Dafidi go. ³⁴ Yera u seewa dii yerun min di ka mōru. U n maa sōō yirusen tōō baka te di. Win nukura

sankira gem gem Dafidin sō. Domi win tundo u nùn bεεε sari kom kua.

³⁵ Ye n kua sisiru bururu, Yonatam u da yam mi ba raa yinna yeru kuana, wi ka Dafidi. Ma bii tən durəbu gagu ga nùn swīi. ³⁶ Ma u bii wi sōwa u nεε, a duka doo a sēε ni kon to mi kasuma.

Ye bii wi, u duka dō, yera Yonatam u sēu toba ga nùn sarari. ³⁷ Saa ye bii wi, u tura deedeeru mi sēu ge, ga da, yera Yonatam u kpm gbāra u nεε, ga wāa wunen wuswaa, ³⁸ a duka doo, a ku yōra, a wasi suo.

Ma bii wi, u da u sēu ge dōbama u ka na win yinnin mi. ³⁹ Adama u n̄ yē asiri ye ya wāa mi. Yonatam ka Dafidi tənawa ba ye yēsine. ⁴⁰ Ma Yonatam u win tabu yānu sua u bii wi wē u nεε, a ka wuro yenu. ⁴¹ Saa ye bii wi, u doona ma Dafidi u yarima saa kpee ten gāarun di sō yēsan nəm dwaru gia. Yera u Yonatam kpuna nən ita u wiru tem girari. Ma u seewa ba bōkasina ba swīsi be kpuro. Adama Dafidigiiya yi kera.

⁴² Ma Yonatam u Dafidi sōwa u nεε, a doo ka alafia, kpa a n yaaye nge mε nε ka wunε sa nō tia kua sa bōrua ka Yinni Gusunən yīsiru sa nεε, u n wāa bεsen suunu sō ka maa bεsen bibu sō sere ka baadomma.

21

¹ Yera Dafidi u seewa min di, u n doon. Ma Yonatam maa gōsira u da wuu.

Dafidi u Sōlu duka suuri

² Dafidi u da Nōbu Akimēkin mi, wi u sāa yāku kowo. Ye Akimēki u nùn wa, yera u nùn sennō na

ka berum, u nùn bikia u nεε, mba n kua a ka sīimō wunε turo, baa tən turo u ñ ka nun swīi.

³ Ma Dafidi u yāku kowo wi wisa u nεε, sunōwa u man sōmburu garu yiire. U maa nεε, n ku de goo u n yē yèn sō u man gōra. Yen sōna na nen bwāabu sōōwa na nεε, su yinna yam kasa. ⁴ Tē dīa nirà a mō yenuō. N n pēen na, a man wasi nōabu kēema, ñ kun mε, ye a gesi mō kpuro.

⁵ Ma yāku kowo wi, u Dafidi wisa u nεε, pēε gaa sari ma n kun mō pēε ye ba Yinni Gusunō wē, ye à n kaa di, kaa gina tən kurō desirari.

⁶ Ma Dafidi u yāku kowo wi wisa u nεε, ba sun kurō dendibu yinari kō nge mε ba ra sun kue sà n tabu dōō. Kaa ra sere gere gōra ye ba sun kooma mini? Yen sō, nen bwāaba dεere kō.

⁷ Yera yāku kowo wi, u pēε ye suama u Dafidi wē, domi pēε gaa sari mi, ma n kun mō ye ba raa gura Yinni Gusunōn sāa yerun di, ma ba swīa kōsire kua.

⁸ N deema yen tōō te, Sōolun yāa kparobun wirugii u na Yinni Gusunōn sāa yerō u ka sāarun wororu garu ko. Durō win yīsira Dōegu. U sāawa Edōmu.

⁹ Ma Dafidi u Akimēleki bikia u nεε, a ñ yaasa ñ kun mε takobi mō mi? Domi na ñ sannō yānu ganu suame yenun di yèn sō sunō u man baasi n win gōra ye da fuuku.

¹⁰ Yera Akimēleki wi, u nùn wisa u nεε, takobi gaa sari ma n kun mō Goliatigia wi a go Elan wōwaō. Ye wee, ba ka bekuru bōkua ba yii yāku kowon yabe tarakpen biruō. À n ye kī, a suo.

Ma Dafidi nεε, a man ye wēema domi gaa raa ru maa sari ye ya ye tura.

*Dafidi u wāa Filisitiban mi**Gatio*

¹¹ Yen biru Dafidi u seewa u duka yakura Səəlun sō ma u da u wāa Akisin mi, wi u sāa Gatin sunə.

¹² Adama Akisin sina bwāabu ba nεε, n n Dafidi Isireliban sunə, wiya mi? Wi ba ra n təmamə ba n mə,

Səəlu u ra nərəm nərəm go.

Adama Dafidi u ra nərəbun suba wəku wəkubu (10.000) go.

¹³ Ma gari yi, yi Dafidi sāwana sere u Akisin bεrum kua. ¹⁴ Yera u tii gəsia wiiro u dweebu mə nge gari bəkə, u seewa u yorumə wuun kənnən gamboba sə. Ma u yāatam wīimə mu kokumə win toburə. ¹⁵ Ma Akisi u win bwāa be sōwa u nεε, bεen tii i wa ma durə wini kun bwāa do. Mban sōna i ka man nūn naawa. ¹⁶ I tamaa na n wiiro waarewa i ka sere man durə wini naawa u man win wiira kookoosu sōsi? Durə winin bwesera i ko i duusia nεn dirə?

*Dafidi u kua**wuuru garun wirugii***22**

¹ Yen biru Dafidi u maa kparam da u kukua Adulamun kpee wəruə. Ye win tondon yεnugibu kpuro ba nua ma u kukua mi, yera ba seewa ba da win mi. ² Ma be ba dibu neni, ka be ba dam dεremə ka be ba n nuku dobu mə, ba menna ba da win mi, ba nūn kua ben kparo. Ben geera sāawa tənu nεεrun (400) saka.

³ Saa min diya Dafidi u da Misipə Məabun temə, ma u tem min sunə sōwa u nεε, na nun kanamə, a

de nēn tundo ka nēn mero bu na ba n kukua wunēn mini sere n ka gia ye Gusunō u koo ka man ko.

⁴ Ma sunō u wura. Yera Dafidi u ka win tundo ka win mero da sunō win mi. Miya ba wāa sere n ka kua win saa kpuro ye u kukua kperu mi.

⁵ Sōō teeru Gusunōn sōmō Gadi u Dafidi sōōwa u nēε, a kun wāa kpee wōru geni sōō. A seewo a da Yudan temō kpa a n wāa mi.

Ma Dafidi u seewa u da u wāa dāa sōō ge ba mō Heretiō.

Sōōlu u dera

ba yāku kowobu go

⁶ Sōō teeru Sōōlu u da u sō dāru garun nuurō Gibeāo gunguru garun mi, u win yaasa nēni, ma win bwāaba nūn sikerenε. Saa ye sōōra u Dafidi ka win tōmbun labaari nua. ⁷ Yera u win bwāa be sōōwa u nēε, bεε negibu, Benyamεen bweseru, i swaa dakio i nō. I tamaa Isain bii u koo bεε resem gbaaru wē nge mε na bεε wē, kpa u bεen baawure ko tōmbu wunōbu (100) n kun mε nōrōbun (1.000) wirugii? ⁸ N n mēn na, mban sōna i man seesi. Domi bεen goo kun man dōmeyε arukawani ye nēn bii Yonatan u ka Isain bii Dafidi bōkua. Bεen goo kun maa man wōnwōndu kue, u man sō bwisi yi nēn bii u Dafidi kā u ka man yina beria nge mε u mō gisō.

⁹ N deema Dōegu Edōmu wi, u wāa ka Sōōlun bwāabu sannu dōma te. Yera u wisa u nēε, na Isain bii wi wa Nōbuō Akimēleki, Akitubun biin mi. ¹⁰ Ma Akimēleki wi, u nūn bikiaru kua Yinni Gusunōn mi. Yen biru u nūn dīanu wē ka maa Goliatin takobi ye.

¹¹ Ye Sōōlu u nua mε, yera u dera ba Akimēleki Akitubun bii wi sokusia ka win yεnugibu, be, be ba

sāa yāku kowobu Nəbuə. Ma ba mənna ba na sunən mi.

¹² Ma Səəlu u nεε, Akimēlēki, a swaa dakio a nə.

Yera Akimēlēki u wisa u nεε, na nəəmə, yinni.

¹³ Səəlu u nùn bikia u nεε, mban sōna i nəə tia kua i man seesi, wunε ka Isain bii. Mban sōna a nùn dīanu ka takobi wē. Yen biru a nùn bikiaru kua Gusunən mi, u ka man seesi, kpa u man yina bēria nge mε u mō gisə.

¹⁴ Akimēlēki u sunə wisa u nεε, wunen bwāabu kpuro səə, wara u ra nun wiru kpīiyε nge wunen dokiri Dafidi wi u ra wunen woodaba mēm nəəwε. Meya maa wunen yenugibu ba ra n nùn bεεε wēεmə. ¹⁵ Gisəra na bikiaru torua Yinni Gusunən mi win sō? N n mən na, yinni, a ku man gari yini səbi, n̄ kun mε n̄n yenugii goo. Na n̄ yi yē, baa fiiko.

¹⁶ Yera sunə u nùn wisa u nεε, kon bεε gowa wunε ka wunεgibu kpuro.

¹⁷ Ma u win tabu kowo be ba nùn kōsu sōwa u nεε, i susima i man Yinni Gusunən yāku kowo beni goowa, yèn sō ben tii ba Dafidi nəma kā. Ba maa yē ma u man duka suuriwa. Ma ba n̄ nε bu man sō.

Adama tabu kowo be, ba yina bu Yinni Gusunən yāku kowo be go. ¹⁸ Yera n dera u Dəegu sōwa u nεε, a susima, kpa a Yinni Gusunən yāku kowo be go.

Ma u susi u bu go. Yen dəma te, yāku kowobu wεnε ka nəəbuwa u go be ba ben sāa yānu doke.

¹⁹ Səəlu u maa dera ba Nəbugibu go, kurəbu ka durəbu, sere ka bii wēenə, ka yaa sabenə, niya kεtεba ka kεtekunu ka yāanu. N deema wuu ge, ga sāawa yāku kowobun wuu. ²⁰ Sanam mε ba tən be goomə, ba n̄ Akimēlēkin bii turo Abiataa nəma tura. Domi u duka sua u doona Dafidin mi gia. ²¹ Ye u

tura Dafidin mi, u nùn sǎwa u nεε, Sǎlu u Yinni Gusunǎn yǎku kowobu go.

²² Yera Dafidi u Abiataa sǎwa u nεε, saa dǎma tǎn di na Dǎegu Edǎmu wa, u wǎa mi, na yǎ kam kam ma u koo da u Sǎlu nǎn labaari sǎ. N n mǎn na, nǎna na dera ba wunen yǎnugibu kpuro go. ²³ Yen sǎ, a sinǎ a n wǎa ka nε. A ku nanda, domi wi u kasu u nun go mi, nǎn tiiwa yǎro u maa kasu u go. À n maa wǎa nǎn bǎkuǎ, kaa n wǎa alafia sǎ.

Dafidi u kpikuru da

23

¹ Sǎ teeru ba na ba Dafidi sǎwa ba nεε, wee, Filisitiba ba Keila wǎri ma ba ben dǎa ni nu wǎa biranu sǎ kpuro gura. ² Yera Dafidi u Yinni Gusunǎ bikia u nεε, kon kpǎ n da n Filisiti be wǎri?

Ma Yinni Gusunǎ u nùn wisa u nεε, oo, a doo a bu wǎri. Kaa bu kamia kra a Keila wǎra.

³ Adama Dafidin tǎmbu ba nùn sǎwa ba nεε, bεεε wee, sa nande baa mε sa wǎa Yudan tem sǎ. Amǎna sa kǎ n sǎa sǎ n Filisitiba wǎrim dǎ.

⁴ Yera Dafidi u maa Yinni Gusunǎ bikia u nεε, n doo n Keila ye wǎra?

Ma Yinni Gusunǎ u nùn wisa u nεε, oo, a seewo a da a Filisiti be wǎri. Domi na nun bu nǎmu bεria.

⁵ Yera Dafidi u seewa u da Keila mi ka win tǎmbu. Ma u Filisitiba wǎri u bu kamia mam mam, u ben yaa sabenu gurama. Nge mεya u ka Keilagii be faaba kua.

⁶ N deema saa ye, Abiataa, Akimεlεkin bii, u duka yakurama u na u wǎa Dafidin mi, u yǎku kowon yabe tarakpe nǎni te ba ra ka Yinni Gusunǎn kǎru bikie.

⁷Yen biruwa ba da ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u tunuma u wāa Keilaɔ. Yera Sɔɔlu u nɛɛ, Gusunɔwa u man nùn nɔmu bɛria. Domi u na u tii kenusi wuu ge ga gbāraru ka gambo mɔ sɔɔ.

⁸Yera Sɔɔlu u win tabu kowobu kpuro mɛnna bu da bu ka Keila wɔri, kpa bu Dafidi ka win tɔmbu tarusi. ⁹Saa ye sɔɔ, Dafidi u nua kɔsa ye Sɔɔlu u kī u nùn kua. Yera u yāku kowo Abiataa sɔɔwa u nɛɛ, a ka yabe tarakpe ye na.

¹⁰Ma Dafidi u nɛɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, wee, na nua ma Sɔɔlu u swaa kasu u ka na Keila mini u ye kpeerasia nɛn sɔ. ¹¹Yinni, a man sɔɔwɔ, Sɔɔlu u koo na mini ka gem? U n tunuma, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu nùn nɔmu bɛria?

Ma Yinni Gusunɔ u nùn wisa u nɛɛ, kam kam, Sɔɔlu u koo na.

¹²Ma Dafidi u maa Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu nùn nɔmu bɛria?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, oo, mɛya ba koo nun kua.

¹³Yera Dafidi u seewa ka tɔmbu natan (600) saka ba yara Keilan di ba da ba sirene. Saa ye sɔɔra ba maa Sɔɔlu nɔɔsia ma Dafidi sari mi. Ma Sɔɔlu u n̄ maa de u wuu ge wɔri.

¹⁴Yeniban biru Dafidi u da u kukua gbaburɔ kpee baa sɔɔ Sifun guurɔ. Ma Sɔɔlu u maa nùn kaso wɔri nge mɛ u ra ko baadomma. Adama Gusunɔ kun dere u nùn nɔma turi. ¹⁵Saa ye sɔɔra Dafidi u gia kam kam ma Sɔɔlu u kasuwa u nùn go. Ma u da u wāa gbaburɔ Sifun dāa sɔɔwɔ.

¹⁶Yera Yonatham Sɔɔlun bii u maa wa mɛ, ma u seewa u da Dafidin mi, u ka nùn dam kɛ u Gusunɔ naanɛ ko. ¹⁷Ye u tura mi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda. Domi Sɔɔlu kun nun naa turi. Wuna kaa

bandu di Isireliɔ kpa na n s̄aa wunen yiruse ban te s̄oɔ. Nɛn tundo S̄oɔlun tii, u yɛ mɛ.

¹⁸ Yera ba arukawani b̄okua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Ma Dafidi u sina d̄aa s̄oɔ mi. Yonatam u maa ḡosira u da yɛnuɔ.

S̄oɔlu u Dafidi naa gire

¹⁹ Ma Sifugibu ba da S̄oɔlun mi Gibeaaɔ ba n̄un s̄oɔwa ba nɛɛ, Dafidi u kukua bɛsɛn mi, kpee baa s̄oɔ d̄aa s̄oɔwɔ, Hakilan guurɔ te ta w̄aa bera mi ḡaanu ku ra kpin s̄oɔ yɛsan n̄om d̄waru gia. ²⁰ Tɛ wee, a n̄un kasu a mwa. N n mɛn na, a na, sa ko nun n̄un n̄omu b̄eria.

²¹ Ma S̄oɔlu u bu wisa u nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ domaru kua domi na wa i nɛn w̄anw̄andu m̄o. ²²⁻²³ Yen s̄o, na bɛɛ kanam̄o, i doo i m̄ɛri mi u ra s̄i s̄i. Kpa i win kuku yenu kpuro m̄ɛri, kpa i wa mi u w̄aa. Domi ba man s̄oɔwa ma u bwisi m̄o too. Yen biru kpa i na i man s̄o ù n w̄aa mi. Kpa n se n da n n̄un kasu, baa ñ n Yudan bweseru kpuro s̄oɔn na kon bukiana.

²⁴ Ma t̄on be, ba kua mɛ. Ba gbia ba da Sifuɔ S̄oɔlu u sere na. N deema saa ye s̄oɔ, Dafidi ka wigibu ba w̄aa Araban guurɔ Maoniɔ mi ḡaanu ku ra kpin s̄oɔ yɛsan n̄om d̄waru gia. ²⁵ Yen biruwa S̄oɔlu u seewa ka win t̄ambu u da u Dafidi kasu. Yera gaba na ba ye Dafidi s̄oɔwa. Ma u seewa min di u da u w̄aa guuru garun mi Maonin ḡbaburɔ. Ye S̄oɔlu u nua mɛ, yera u Dafidi naa sw̄i ḡbaburu mi. ²⁶ Ye u tura mi, guu ten bee tia u b̄ewe. Ma Dafidi u maa w̄aa ten bee tiaɔ ka wigibu. Adama saa ye s̄oɔ, S̄oɔlu ka wigibu ba Dafidi ka win t̄ambu kooro bure ba kpa. Yera Dafidi u swaa kasu u ka duka yakura. ²⁷ Yera s̄om̄o goo u na yɛnun di u S̄oɔlu s̄oɔwa u nɛɛ, a de a na fuuku, Filisitiba wee, ba sun w̄orima.

28 Yera Səulu u gəsirama u gina Dafidi deri u da Filisiti ben mi gia. Yen sǎna ba yam mi soka kpee te ta bu burana.

Dafidi u yina u Səulu go

24

1 Dafidi u seewa bera min di ma u da u kukua Engediǎ. 2 Saa yè sǎ Səulu u Filisitiba naa swīi u gəsirama, yera ba nùn sǎwa ba nɛɛ, Dafidi u wǎa Engedin gbaburǎ. 3 Ma Səulu u tǎmbu nǎrǎbun suba ita (3.000) sua be ba sǎa tabu durǎbu Isireliba sǎ, bu da sere kpee bakanun bera gia mi kpee bəri yi ra n wǎa bu Dafidi ka win tǎmbu kasuma. 4 Ye ba tura yǎanun wǎa yeru garun mi, swaa ye sǎ, kpee wǎru gaga maa wǎa mi, ma Səulu u dua wǎru ge sǎ u ka swaa swīibu ko. N deema Dafidi ka win bwǎabu ba wǎa wǎru gen sǎwǎ. 5 Ma Dafidin bwǎaba nùn sǎwa ba nɛɛ, a n̄ wa ma tǎ te, ta tura? Te Yinni Gusunǎ u nun bura u nɛɛ, u koo nun wunen yiberɛ nǎmu beria kpa a nùn kua nge mɛ a kī.

Yera Dafidi u seewa sɛɛ u Səulun yaberun soo bura. 6 Yen biruwa u nanda ye u ka Səulun yaberun soo ge bura. 7 Saa ye sǎra Dafidi u win bwǎabu sǎwa u nɛɛ, Gusunǎ u man yenin bweseru gbara bu nɛɛ, nɛna na nɛn yinni nǎma doke wi Yinni Gusunǎ u gǎsa u kua sunǎ.

8 Ka gari yiya Dafidi u win bwǎabun laakari kpunasia u n̄ ka dere bu Səulu wəri.

Ma Səulu u seewa u yara u doona min di. 9 Yen biruwa Dafidi u yarima wǎru gen min di u Səulu soka u nɛɛ, nɛn yinni, sunǎ.

Ma Səulu u sīra u mɛerima biruǎ. Yera Dafidi u yiira u wuswaa tem girari u nùn bɛɛɛ wɛ. 10 Ma

u Səəlu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a ka tɔmbun gari nɔɔmɔ be ba mɔ, wunɛn kɔsa na kasu. ¹¹ Wee, wunɛn tiin nɔni wa gisɔ ma Yinni Gusunɔ u man nun nɔmu beria kpee wɔru ge sɔɔ. Ba nɛɛ, n nun goowo, adama na nun deri. Na nɛɛ, na n nɛn yinni, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u kua sunɔ nɔmu dokemɔ. ¹² Ka yen de kpuro a mɛɛrio. Wee, na wunɛn yaberun sukum nɛni. Nge mɛ na ka yabe ten soo bura mi, na n ka nun go, n weenɛ a gia ma na n sɔa mɛm nɔɔ sari. Nɛn kookoosu sɔɔ, kɔsa gaa maa sari, n kun mɛ toraru garu wunɛn sɔ. Adama wunɛ wee, a man naa swi a go. ¹³ Yen sɔ, Yinni Gusunɔwa u koo sun siria nɛ ka wunɛ. Kpa u nun ye a man kuan dibu kɔsia. Adama nɛn nɔma kun nun babamɔ. ¹⁴ Nge mɛ ba ra gere bu nɛɛ, daa kɔsa ya ra nɛwa tɔn kɔson min di. Yen sɔna nɛn nɔmu ga n nun babamɔ. ¹⁵ Weren sɔna wunɛ Isireliban sunɔ a yarima. Wara a naa gire. Nɛ wi na sɔa nge bɔɔ goru? N kun mɛ nge goo dɛɛ? ¹⁶ Yinni Gusunɔwa u sɔa siri kowo. U n bɛsɛn gari wɛɛra, u koo sun siria, nɛ ka wunɛ. Kpa u ka man yina u man wɔra wunɛn nɔman di.

¹⁷ Ye Dafidi u Səəlu gari yi sɔɔwa u kpa, yera Səəlu u nɛɛ, n n mɛn na, wunɛn nɔɔwa mi, Dafidi nɛn bii?

Ma Səəlu u nɔɔgiru sua u wura kua. ¹⁸ U Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a man gem kere. Domi a man gea kua, ma na nun kɔsa dibu kɔsia. ¹⁹ Wee, a man sɔɔsi gisɔ gea ye a man kua. Yinni Gusunɔ u raa man doke wunɛn nɔmuɔ. A n maa man go. ²⁰ Domi tɔnu u ku ra win yiberɛ nɔma turi kpa u nun yɔsu u doona ka alafia. Yen sɔna Yinni Gusunɔ u koo nun gea dibu kɔsia ye a man kua minin sɔ. ²¹ Tɛ na yɛ kam kam ma kaa ko sunɔ kpa Isireliban bandu ta n dam mɔ wunɛn nɔmaɔ. ²² Yen sɔ, a bɔruo tɛ ka Yinni

Gusunən yīsiru ma a n̄ n̄n bibun bweseru kpuro goomə n̄n biru, kpa bu n̄n yīsiru duari n̄n baaban bweseru sɔɔ.

²³ Ma Dafidi u Sɔɔlun gari yi wura ka b̄ori u n̄n, u n̄ bu goomə. Yen biru Sɔɔlu u da yenuə. Adama Dafidi ka win bwāabu ba ḡsira ba wura ben kuku yerə.

Nabali u yina u Dafidi somi

25

¹ Saa ye sɔɔra Samuēli u gu, ma Isireliba kpuro ba menna ba win gɔɔ swī. Ma ba n̄n sikua win yenu sɔɔ Ramaə. Yen biruwa Dafidi u seewa u da u wāa Paranin gbaburə.

²⁻³ Durə goo wāa Maonia, win yīsira Nabali. U s̄awa Kalebun bweseru. U maa s̄awa dukia bakagii. U yāanu m̄wa n̄rɔbun suba ita (3.000), bonu maa n̄rɔbu (1.000). Durə wi, u s̄, win kookoosu kun wā, adama win kurə Abigali u bwisi m̄. U maa s̄a kurə burə. Kaameliɔra durə win gberu kpaan̄ wā. Miya u win yāa nin sansu b̄ɔrimə.

⁴ N deema saa ye sɔɔ, Dafidi u maa wāa bera mi. Yera u nua ma Nabali u win yāanun sansu b̄ɔrimə mi, ⁵ ma u aluwaasi t̄nu wəkuru ḡra u bu s̄ɔwa u n̄n, i doo Nabalin mi, i man n̄n t̄biria. ⁶ I n̄n, Gusunə u win wāaru daka daasia, kpa u n̄ wāa b̄ori yendu sɔɔ wi ka win yenugibu, ka ye u m̄ kpuro. ⁷ Wee, t̄ na nua ma ba win yāanun sansu b̄ɔrimə. Meya sa maa wāa ka win yāa kparobu sannu. Sa n̄ ben goo torarire. Meya ben goo kun maa win yāaru biare saa m̄n di sa wāa Kaameli mini ka be. ⁸ N n weesun na, u win yāa kparo be bikio. Yen s̄, u de u b̄n n̄n s̄m kowobu m̄eri ka n̄nu geu. Domi i

nawa tɔɔ bakarun saa sɔɔ. Yen sɔna na nùn kanamɔ u nɛ win bii ka bɛɛ nɛn sɔm kowobu dɛanu kɛɛma ni u mɔ.

⁹ Saa ye Dafidin sɔmɔ be, ba tura mi, yera ba Nabali gari yi kpuro sɔɔwa. Yen biru ba n̄ maa gam gerua. ¹⁰ Yera Nabali u bu wisa u nɛɛ, wara ra n Dafidi, Isain bii. Tɛ sɔɔ, yoo aluwaasi dabira ta ra kpikuru su saa ben yinnibun min di. ¹¹ Yera kon ben bweseru nɛn dɛanu ka nɛn nim ka yaa wɛ ye na nɛn sɔm kowobu yiiye, be, be na n̄ yɛ mìn di ba wee?

¹² Ma Dafidin aluwaasi be, ba gɔsirama ba nùn sɔɔwa kpuro ye Nabali u gerua. ¹³ Yera u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, i de bɛɛn baawure u sɔɔru ko kpa u win takobi sua u bɛki.

Ma ben baawure u win takobi sua u bɛki. Dafidi u maa wigia sua u bɛki. Win tɔn be, ba sɔawa nata. Yera ben nɛɛru (400) ba nùn swīi. Ma u dera goobu (200) be ba tie, ba ben yānu kɔsu.

Abigali u Dafidi somi

¹⁴ Yera Nabaln sɔm kowo turo u na u Abigali sɔɔwa u nɛɛ, wee, Dafidi u bɛsɛn yinni sɔmɔbu gɔriama saa gbaburun di bu nùn tɔbiri. Adama u bu gira ka dam, ¹⁵ baa mɛ siba sun gea kua. Ben goo kun sun torari. Ba n̄ bɛsɛn yaa saberu garu mwe saa ye sa wāa ka be gbaburɔ. ¹⁶ Wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ, ba kua bɛsɛn gbāraru, ba sun kɔsu sanam mɛ sa wāa ka be, sa bɛsɛn yaa sabenu kparamɔ. ¹⁷ N n mɛn na, a koowo ye kaa kpī a ko. Domi Dafidi u bwisika u bɛsɛn yinni ka win yenugibu kpuro kam koosia. A maa yɛ bɛsɛn yinni wi, u sɛ sere goo kun kpɛ u nùn susi u nùn bwisi kɛ.

¹⁸ Ye Abigali u nua mε, yera u p̄εε goobu (200) sua fuuku ka tam bwāa bakanu yiru ka yāanu nōobun yaa ka dīa bii sōnden sakaku nōobu ka resem gbebi saaki wunōbu (100) ka dāa marum mε ba sokumō figien gbebi saaki goobu (200), ¹⁹ ma u ye kpuro sua u ketekunu sōbi. Ma u win sōm kowobu sōōwa u nεε, i gbiiyo, na wee biruō.

Adama u ñ win durō gāanu sōōwa. ²⁰ Yera u win keteku yōōwa u kpa ka guurun yēsaa. Saa ye sōō, Dafidi ka wigibu ba maa saram wee ma ba yinna kε.

²¹ N deema Dafidi u raa nεε, wee, kam sōōra na Nabalin dukia kōsu. Baa win yaa saberun teera kun gu gbaburō. Wee tē, kōsa u man dibu kōsie. ²² Yen sō, nā kun Nabali ka win ye u mō kpuro kpeerasie yam mu sere sāra Gusunō u man kuo mε u kī.

²³ Sanam mε Abigali u Dafidi wa, yera u sara win ketekun di fuuku u yiira u wiru tem girari win wuswaaō. ²⁴ U nεε, nēna na taare mō, nēn yinni. A de a swaa tem kpī a nō ye kon nun sō. ²⁵ Ye Nabali tōnu kam wi, u nun kua kpuro, a ku ye garisi gāanu. Domi u sāawa nge wiirō nge mε win yīsira gerumō. Meya maa, tōn be a gōrima mi, nε ka be, sa ñ waanε. ²⁶ Sere ka Yinni Gusunōn wāaru ka maa wunēn wāaru, Yinni Gusunōwa u nun yinari a wunēn yiberēban yem yari. Yen sō tē, be ba nun tusa ba wunēn kōsa kasu, u de bu kam ko nge Nabali. ²⁷ N n mēn na, a nēn kēnu mōō kpa a nu wunēn aluwaasi be ba nun swīi bōnu kua. ²⁸ Na nun kanamō, yinni, a man nēn toranu suuru kuo. Domi Yinni Gusunō u koo de a bandu di kpa ta n wāa sere ka wunēn bibun bweserō, yēn sō a tabu mō win sō. Ba ñ maa toraru garu wasi wunēn wāaru sōō. ²⁹ Goo ù n nun naa gire u kasu u nun go, Gusunō

u koo wunen hunde bere kpa u nun kɔsu, adama u koo wunen yiberɛban hunde kasa ko n toma nge kpurantɛɛrun kperu. ³⁰ Saa ye Yinni Gusunɔ u koo nun durom kua mɛ u nun nɔɔ mwɛɛru kua, kpa u nun ko Isireliban kparo, ³¹ a ku de wunen gɔru gu nun taarɛ wɛ a sere sɔnsɔnnu ko yiberɛban yem mɛ a yarin sɔ a ka wunen tii faaba ko. Yinni Gusunɔ ù n nun durom mɛ kua, a de a man yaaya.

³² Yera Dafidi u Abigali wisa u nɛɛ, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara wi u nun gɔrima a na a ka man yinna mini gisɔ. ³³ Na nùn siara bwisi yi u nun kân sɔ yi a ka man yɔrasia n ku ka tɔnu go n ka nɛn tii faaba ko. ³⁴ Ye kpuro sɔɔ, Gusunɔ Isireliban Yinniwa u man yinari n kɔsa ko. Adama sere ka win wãaru, à kun daa nɛ nɛn mini fuuku, sere n ka ko bururu yam sãreru, baa Nabalin tɔmbun turo, na ñ derimɔ na kun go.

³⁵ Yen biru u Abigalin kɛɛ ni mwa ni u ka na saa win yenun di. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a gɔsiro ka bɔri yendu. Domi wunen tii a wa nge mɛ na nun swaa daki. Na maa nun dam koosia ka kïru.

Nabalin gɔɔ

³⁶ Yen biru Abigali u gɔsira Nabalin mi, ma u deema wee, u tɔɔ bakaru dimɔ nge sina boko, u nuku dobu mɔ, ma tam nùn goomɔ. Adama Abigali kun nùn gãanu sɔɔwa gina sere ye n kua sisiru. ³⁷ Sisi ten bururu Nabalin tam mu sara ma Abigali u nùn sɔɔwa kpuro ye n koorã. Yera u nanda sere win torora kara. Ma win wasi kpuro dwiia. ³⁸ Sɔɔ wɔkurun biru Gusunɔ u dera Nabali wi, u gu.

³⁹ Ye Dafidi u nua Nabali u gu, yera u gerua u nɛɛ, na Yinni Gusunɔ siara yèn sɔ u man sanna, u Nabali

kāsie ye u man kua. Meya u maa yina ne win bōō n kōsa ko. Win tiiwa u Nabali nūn win nuku kōsuru kāsie.

Yen biru Dafidi u Abigali gōria u nee, u kī u nūn sua kurō. ⁴⁰ Ye Dafidin sōmō be, ba tura Abigalin mi, Kaameliō, yera ba nūn sōōwa ba nee, Dafidiwa u sun gōrima wunen mi, su be nun suama a ko win kurō.

⁴¹ Ma kurō wi, u seewa u wuswaa tem girari ma u nee, wee, na wura n ko win yoo kpa na n da win bwāabun naasu teye.

⁴² Yera Abigali u yande seewa u wōndiaba sua tōmbu nōōbu. Ma u win keteku yōōwa ba Dafidin sōmō be swīi, u da u kua Dafidin kurō.

⁴³ Dafidi u raa maa Akinōamu Yisireeligii sua kurō. Ma be yiru ye, ba mōre win mi. ⁴⁴ N deema Sōōlu u raa win bii Mikali wōra Dafidin min di u Paati, Laisin bii kā u sua kurō. Paati wi, u sāawa Galimugii.

Dafidi u Sōōlu deri

u n nūn go

26

¹ Yeniban biruwa Sifugibu ba da Gibeaō ba Sōōlu sōōwa ba nee, Dafidi u wāa u kukua Hakilan guurō gbaburu mi gāanu ku ra kpin deedeeru.

² Ma Sōōlu u seewa u da gbaburu mi, ka tabu durō damgibu nōrōbun suba ita (3.000) u ka Dafidi kasu.

³ Ye u tura mi, yera u win sansani gira Hakilan guurō, swaan bōkuō. N deema Dafidin tii u wāa gbaburu mi. ⁴ Ye u nua Sōōlu u nūn kasu me, yera u tōmbu gōra bu da bu mēeri ù n tunuma. Ma tōn be, ba da. Yen biru ba gōsirama ba nee, Sōōlu u wāa mi

kam kam. ⁵ Yera Dafidin tii u seewa u na mi Sɔɔlu u win sansani gire. U wa mi Sɔɔlu ka win tabu sunɔ Abinɛɛ, Nɛrin bii, ba ra kpunɛ. Sɔɔlu u ra kpunɛwa sansanin suunu sɔɔ kpa tabu kowo be ba tie ba n kpĩ ba n ka nùn sikerɛnɛ.

⁶ Ma Dafidi u na u Akimɛɛki Hɛti ka Abisai bikia u nɛɛ, bɛɛn wara koo ka man da Sɔɔlun sansaniɔ.

Ma Abisai u nɛɛ, kon ka nun da. N deema Abisai wi, u sãawa Yoabun mɔɔ. Ben mɛron yĩsira Seruya.

⁷ Yera Dafidi ka Abisai wi, ba seewa wɔkuru ba da Sɔɔlun sansaniɔ ba deema wee, u kpĩ u do sansani yen suunu sɔɔ, u win yaasa gire win wiru gia. Ma Abinɛɛ ka tabu kowo be ba tie ba kpĩ ba ka nùn sikerɛnɛ. ⁸ Abisai u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a ñ wa ma Gusunɔ u nun wunen yiberɛba nɔmu bɛria? Yen sɔ, a de n Sɔɔlu nɛn yaasa sɔku nɔn teeru n ka tem mɛnna n derisi mi.

⁹ Adama Dafidi u Abisai sɔɔwa u nɛɛ, a ku nùn go. Domi wara u koo wi Yinni Gusunɔ u gɔsa go, kpa Gusunɔ u yẽro deri u kun nùn ye kɔsie. ¹⁰ Dafidi u maa nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wãaru na yɛ ma win tii u koo nùn go tabu gberɔ, ñ kun mɛ win gɔɔn tɔru tà n tura. ¹¹ Gusunɔ u man bere bu nɛɛ, nɛna na wi u gɔsa nɔmu doke na go. Yen sɔ, a de su win yaasa ye ya wãa win wirɔ mi sua ka win nim bwãaru kpa su ka doona.

¹² Ma Dafidi u yaasa ye sua ka nim bwãa te, ma ba doona. Goo kun maa seewe u sere bu wa, domi Gusunɔwa u bu dom mɔn bakaru kpɛɛ. ¹³ Ma u besira u yɔɔwa guu ten bee tia ye ya ka Sɔɔlun sansani desire. ¹⁴ Yera u nɔɔguru sua sansani mi gia ka dam u nɛɛ, Abinɛɛ, Nɛrin bii, a ñ wuramɔ?

Ma Abinɛɛ u nùn wisa u nɛɛ, wuna were a ka sina boko wɔkisimɔ.

15 Ma Dafidi u Abinɛɛ wisa u nɛɛ, a n̄ tɔn durɔ ro? Tabu durɔ wara u ka nun nɛ Isireliɔ. Mban s̄na a n̄ wunɛn yinni sina boko k̄su. Domi wee, goo u na u ka n̄n go. 16 Ye a kua mi, ya n̄ wã. Sere ka Yinni Gusunɔn wãaru n weenɛwa bu bɛɛ kpuro go, yèn s̄ i n̄ bɛɛn yinni sina boko k̄su, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa. A mɛriɔ t̄ɛ win wiru gia. Mana win yaasa ka win nim bwãara wãa.

17 Yera Sɔɔlu u Dafidin nɔɔ gia. Ma u nɛɛ, Dafidi, nɛn bii, wunɛn nɔɔwa mi?

Ma Dafidi u n̄n wisa u nɛɛ, yinni sina boko, nɛna mi.

18 Ma u maa n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, mban s̄na a man naa gire sere ka t̄ɛ. Mba na nun kua. Mba na tora. 19 Yinni sina boko, a man swaa dakio. N n̄ Yinni Gusunɔn na u nun b̄riamɔ a ka man go, u nɛn yãkuru mɔɔ, kpa win bwɛra yu kpuna su dora. Adama n̄ n tɔmbun na, Yinni Gusunɔ u bu b̄rusio domi ba man girewa n̄ ka yari tem minin di mɛ u win tɔmbu wɛ kpa n̄ da n̄ b̄nu sã. 20 Domi wee wunɛ Sɔɔlu, Isireliban sina boko, a man kasu a go nge goo d̄ɛ, n̄ kun mɛ nge kusu guuru wallo. Adama Gusunɔ u ku de n̄ gbi tem tukumɔ mi ko na n̄ ka n̄n toma.

21 Sɔɔlu u Dafidi wisa u nɛɛ, nɛn bii, na gɔba kuawa. A wurama yenuɔ. Na n̄ maa nun k̄sa kuammɛ. Domi gisɔ nɛn wãaru ta sãawa gãa bakanu wunɛn n̄ni sɔɔ. Wee na kua nge wiuro, na tora too.

22 Yera Dafidi u nɛɛ, sina boko, wunɛn yaasa wee. A de wunɛn aluwaasi turo u na u ye mwa.

23 Kpa Yinni Gusunɔ wi u sãa gemgii ka b̄rɔkini u baawure k̄sie ye u kua. Wee, u man nun n̄ma b̄ria gisɔ, adama na n̄ wure n̄ nun n̄ma doke wunɛ wi u gɔsa u kua sunɔ. 24 Nge mɛ na wunɛn wãaru

garisi gāa bakanu gisə, nge mēya Yinni Gusunə u maa negiru garisi. Wiya u koo maa man yara saa nuku sankiranu kpuron di.

²⁵ Ma Səlu u Dafidi səwa u nεε, Gusunə u nun domaru kua, nən bii. Wunen ye a nia sāa kpuro ya koo koorawa.

Yen biru Dafidi u swaa wəri u doona. Ma Səlu u maa gəsira u da win yenuə.

Dafidi u kpikiru da

Filisitiban temə

27

¹ Yeniban biru, Dafidi u tii səwa u nεε, səo teeru Səlu u koo man nəma turi u go. Yen sə, n buram bo n duka yakura minin di n kpikiru da Filisitiban temə kpa Səlu u ku maa man kasu Isireliban tem kpuro səo. Nge mēya kon ka wa n kisira win nəman di. ² Yera Dafidi u seewa wi ka win tabu durəbu nata (600) ba da Akisi, Maəkin biin mi. Akisi wi, u sāawa Gatin sunə. ³ Durə win miya u wāa ka win təmbu nata ye, ben baawure ka win kurə ka bibu. Dafidin kurəbu yiru Akinəamu, Yisireeligii, ka Abigali, Kaameligii, Nabalin gəmini, ba maa wāa ka wi. ⁴ Saa yera ba da ba Səlu səwa ma Dafidi u kpikiru sua u wāa Gatiə. Ma Səlu u nən deri sεε, u n maa kasu u nən go.

⁵ Səo teeru Dafidi u Akisi səwa u nεε, a man durom kuo, a de n da n sina baru kpaaru garun mi. Domi na n kī na n wāa ka wunε sannu wunen tiin wuu mini.

⁶ Yen təo tera Akisi u nən wuu ge ba mə Sikilagi wε. Yen sənna ga kua Yudaban sina boko wi u bandu diiguu sere ka gisə.

7 Ma Dafidi u wāa baru kpaaru mi sere n ka kua wōō tia ka suru nne. 8 Min diya wi ka win tambu ba ra yari bu Gesuriba ka Girisigibu ka Amalekiba wōraa de. Domi tən beya ba wāa Suriō n ka girari Egibitin temō saa yellun di. 9 Dafidi ka win tabu kowobu bà n dua tən ben wuu gagu sōō, ba ra gen tambu gowa mam mam, kurōbu ka durōbu, kpa bu ben yānu gura ka ben yaa sabenu, niya yāanu ka ketēba ka ketekunu ka yooyoosu. Yen biru kpa bu gōsira Akisin mi. 10 Yera Akisi u ra bu bikie u nne, mana i gisō wōraa da. Kpa Dafidi u nūn wisi u nne, sa dawa Yudan tem sōō yēsān nōm dwaru gia. Gasō kpa u maa nne, sa dawa Yeramēliban tem sōō yēsān nōm dwaru gia. Gasō kpa u maa nne, Keniban tem sōō yēsān nōm dwaru gia. 11 Dafidi ka win tambu bà n wōra ye da, wuu ge ba wōri ba ra gen tambu gowa mam mam. Baa tən turo ba ku ra deri wasiru, u sere na Gatiō u Akisi sō u nne, amēni ka amēniwa Dafidi ka win tambu ba ra ko. Nge mēya Dafidi u kua saa ye u wāa Filisitiban tem mi. 12 Ma Akisi u nūn naane kua u nne, Isirelibara Dafidi u mōru seeyamō. Yen sō, u ko n sāawa nēgii sere ka baadommaō.

28

1 Sanam mē sōō, Filisitiba ba ben tabu kowobu mēna bu wa bu ka Isireliba sanna. Ma Akisi u Dafidi sōōwa u nne, a n yē kam kam ma kaa ka man taa bini da, wunē ka wunen bwāabu.

2 Dafidi u nne, geema, yinni. Kaa maa wa ye kon kpī n ko.

Akisi u nne, n n mēn na, kaa kowa nēn tii tiin kōso sere ka baadommaō.

Səəlu u bikiaru da

³ N deema Samuēli u gu kə. Ma Isireliba kpuro ba win gəə swī, ba nùn sikua win wuu Ramaə. Səəlu u maa sərobu ka gəri sokobu kpuro gira tem mən di.

⁴ Yera səə teeru Filisitiba ba mənna ba ben sansani gira Sunemuə. Ma Səəlu u Isireliba kpuro mənna ba maa ben sansani gira Giliboə. ⁵ Saa ye Səəlu u Filisitiban tabu kowo be wa u nanda, win torora kara u diirumə gem gem. ⁶ Ma u Yinni Gusunə kana u nùn səəsi ye u koo ko. Adama u nùn nùn wisa dosu səə, nùn kun mε yāku kowon min di, nùn kun mε win səmə goon min di. ⁷ Ma Səəlu u win bwāabu səəwa u nεε, i man kurə goo kasuo wi u ra gəribu soku, kpa n da win mi n bikiaru ko.

Ba nùn wisa ba nεε, kurə goo wāa Endoriə wi u ra gəribu soku.

⁸ Ma Səəlu u tii gəsia u yānu kəsa u da kurə win mi wəkuru, ka win bwāabu yiru gabu sannu. Ye ba tura mi, ma u nεε, na kī a man gəri goo sokua wìn yīsiru kon nun sə.

⁹ Adama kurə wi, u nùn wisa u nεε, a yē sāa sāa ye Səəlu u kua, nge mε u gəri sokobu ka sərobu kpuro gira tem mən di. N n mən na, mban sōna a man yina bəriammε bu ka man go.

¹⁰ Ma Səəlu u bōrua ka Yinni Gusunən yīsiru u nεε, sere ka Yinni Gusunən wāaru, a n waha gaa wasi gari yini səə.

¹¹ Ma kurə wi, u Səəlu bikia u nεε, ben weren yarowa kon nun sokua.

Ma u nεε, Samuēli.

¹² Ye kurə wi, u Samuēli wa, yera u nəəgiru sua u nεε, ase wuna mi, Səəlu? Mban sōna a man nənī wəkua.

¹³ Ma sina boko Sɔɔlu u nɛɛ, a ku bɛrum ko, a man sɔɔwɔ ye a wa.

Kurɔ wi, u nɛɛ, siiniwa na wa. Ya yarimam wee tem di.

¹⁴ Sɔɔlu u nɛɛ, mba ya ka weenɛ.

U nɛɛ, durɔ tɔkɔra ya ka weenɛ, ta kumbooro sebua ta yarim wee.

Ma Sɔɔlu u gia ma Samuɛliwa. Ma u yiira u wuswaa tem girari u nùn bɛɛɛ wɛ. ¹⁵ Samuɛli u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a man baasi ka wunen soku te.

Sɔɔlu u nɛɛ, nɔni swāa bakara ta man deema domi Filisitiba ba ka man tabu mɔ. Gusunɔ u maa man deri. U ku ra maa man wisi saa win sɔmɔbun min di, n̄ kun mɛ dosu sɔɔ. Yen sɔna na na n̄ nun soku kpa a man sɔɔsi ye kon ko.

¹⁶ Samuɛli u nɛɛ, ma a yɛ Yinni Gusunɔ u nun deri u kua wunen yibɛɛ, mban sɔna a man bikiamɔ ye kaa ko. ¹⁷ U kua ye u raa gerua saa nɛn min di. U wunen bandu wɔra u Dafidi wɛ, ¹⁸ yèn sɔ a n̄ win gari mɛm nɔɔwɛ, ma a yina a Amalekiba win mɔru kpuro kɔsia. ¹⁹ U koo wunɛ ka Isireliba Filisitiba nɔmu bɛria. Sia wunɛ ka wunen bii tɔn durɔbu i ko man deema mini. Kpa Yinni Gusunɔ u Isireliban tabu kowobu Filisitiba nɔmu bɛria.

²⁰ Mii mii Sɔɔlu u wɔruma birem nge wi u gu. Bɛrum nùn mwa gem gem Samuɛlin gari yin sɔ. U n̄ maa dam mɔ tɔɔ te sɔɔ, domi u n̄ di sɔɔ sɔɔn di sere n ka kua wɔkuru. ²¹ Ye kurɔ wi, u na Sɔɔlun mi, u wa ma u bɛrum soore ma u nɛɛ, wee, yinni, na wunen gari mɛm nɔɔwa. Na nɛn wāaru saraa kua, na kua ye a man yiire. ²² Yen sɔ, na nun kanamɔ, a nɛn gari nɔɔwɔ. Wee kon nun dīanu fiiko yiiya. A de a nu di kpa a dam wa a ka swaa wɔri.

²³ Adama Səəlu u yina u nεε, na n̄ dimə. Yera win bwāabu ka kurə wi, ba n̄n̄n̄ suuru kana. Ma u ben gere wura u seewa tem di u sina kpin yerə. ²⁴ N deema kurə wi, u naa kpεma gaa mə ye ya gea sāa ma u kua bara bara u ye go u sawa. U maa som sua u bura u ka p̄εε kua, u n̄ seeyatia doke. ²⁵ U ka ye Səəlu ka win bwāabu naawa ba di. Ye ba di ba kpa, ma ba seewa ba doona wōku te.

Filisitiban tabu sinambu

ba Dafidi yina

29

¹ Filisitiba ba ben tabu kowobu menna Afekiə. Saa ye səəra Isireliba ba ben sansani gire Yisireelin bwiin bəkuə. ² Yera Filisitiban tabu kowobu ba seewa wuu wuuka ma ben sinambu ba bu swaa gbiye ba ka dəə. Ma Dafidi ka win təmbu ba wāa Akisin wuuru səə birua. ³ Yera Filisitiban sinambu ba nεε, mba Heberu beni ba m̄ mini.

Ma Akisi u bu wisa u nεε, Dafidi, Səəlu Isireliban sina bokon bōwa mi. Ye u ka wāa bεsɛn suunu səə, ya s̄ə yiru kua. Na n̄ maa taarε gaa wa wi səə sere ka gisə.

⁴ Ma Filisitiban sinam be, ba ka Akisi mərəru kua sere ba n̄n̄n̄ s̄əwa ba nεε, a durə wi giro u wura mi a raa n̄n̄n̄ yii. A ku de u ka sun taa bi da kpa u ku raa ko bεsɛn yiberε s̄ə n̄ ka Isireliba tabu m̄. Nge amona u koo ko u ka durom wa win yinnin mi, ma n̄ kun mə u bεsɛn təmbu go. ⁵ Nge n̄ n̄ Dafidi turo wi mi r̄ə, wi ba təmamə ba m̄, Səəlu u ra nərəm nərəm (1.000) go. Adama Dafidi u ra nərəbun suba wəku wəkubu (10.000) go.

⁶ Akisi u Dafidi soka u nùn sōwa u nēē, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, a sāawa bōrōkini. Na raa kī a n wāa ka nē taa bini sōō. Domi na n kōsa gaa wa wunε sōō saa mìn di a ka wāa mini, sere ka gisō. Adama Filisitiban sinam be ba tie ba n nūn kī. ⁷Yen sō tē, a wuro yenuō ka bōri yendu kpa a ku ra ben mōru seeya.

⁸ Adama Dafidi u Akisi wisa u nēē, mba na nun kua. Torā terà a wa nē sōō saa mìn di na ka wāa wunεn mi, a sere nēē, na n ka nun taa bi dōō.

⁹ Ma Akisi u nùn wisa u nēē, na yē ma a n gāanu kue. Na maa nun kī. Ma na nun mēera nge Gusunōn gōrado. Adama ka mε, Filisitiban sinam be, ba nēē, a n ka sun taa bi dōō. ¹⁰ N n mēn na, a seewo buru buru yellu wunε ka wunεn yinnin bwāa be ba nun swīima, kpa i doona.

¹¹ Ma Dafidi ka win tōn be, ba seewa buru buru yellu ba wura Filisitiban temō. Ma Filisiti be tōna ba da Yisireelio bu ka taa bi ko.

Dafidi u Amalekiba naa gire

30

¹ Ye n kua sōō ita Dafidi ka win tōmbu ba Sikilagi tura. N deema Amalekiba ba raa tem mēn sōō yēsan nōm dwaru gia wōraa da. Saa ye sōōra ba maa na ba Sikilagi wōri, ba ye kōsuka ba dōō mēni. ² Ba yen tōmbu mwēera tōn kurōbu ka tōn durōbu, saa bukurobun di sere ka bibō. Adama ba n ben gōō go. Ba bu gura ba ka doonawa. ³ Ye Dafidi ka win tōmbu ba tura mi, ba deema wee, ba wuu ge dōō mēni ma ba ben kurōbu ka bibu gura ba ka doona. ⁴⁻⁵ Ba ka Dafidin tiin kurōbu yiru ye doona, Akinōamu Yisireeligii, ka Abigali, wi u raa sāa Nabaln kurō

Kaameliɔ. Yera Dafidi ka win tɔmbu ba wuri kua sere ba n̄ maa dam tie.

⁶Ma Dafidin nuki sankira too domi win tɔmbu ba gerunamɔ ba m̄ bu n̄n kpenu kasuku bu go, yèn s̄ɔ ba ben kurɔbu ka bibu bia. Yera n dera ba nuki sankire. Adama Dafidi u tii deri Yinni Gusunɔn n̄muɔ. Ma u n̄n dam k̄a.

⁷Yera Dafidi u ȳaku kowo Abiataa, Akimɛkin bii s̄ɔwa u n̄ɛɛ, a ka man yabe tarakpe ye naawa ye ba ra ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi.

Ma Abiataa u ka ye na. ⁸Ma Dafidi u bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi, u n̄ɛɛ, Yinni, n̄ n Amalɛkiban tabu kowo be naa gira, kon bu naamwɛ?

Yera Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u n̄ɛɛ, m̄ɛya, kaa bu naamwɛ, kpa a wunen tɔmbu yakiamaa.

⁹⁻¹⁰Ma Dafidi u seewa ka tabu kowobu nata (600) ye. Ye ba tura Besorin daarɔ miya ben goobu (200) be ba w̄aa biruɔ ba ȳra domi ba wasire too. Ma wi ka tɔmbu n̄ɛru (400) te ta tie ba tɔbura ba Amalɛki be naa sw̄i. ¹¹Yera ba Egibitigii goo wa gbabu te s̄ɔɔ, ma ba ka n̄n da Dafidin mi, ba n̄n p̄ɛɛ w̄ɛ u di. Ma u nim n̄ra. ¹²Yera ba maa n̄n d̄aa marum m̄ɛ ba ra soku figien gbebi ka maa resem gbebin kurenu yiru w̄ɛ. Ye u yeba kpuro di u kpa, ma win hunde ya wurama. Domi u raa kuawa s̄ɔɔ s̄ɔɔ ita ka w̄kunu ita u n̄ di u n̄ n̄ra. ¹³Dafidi u n̄n bikia u n̄ɛɛ, wara u s̄aa wunen yinni. Bwese terà wunen tii a s̄aa.

Yera u Dafidi wisa u n̄ɛɛ, na s̄awa Egibitigii, na ka sere s̄aa Amalɛki goon yoo. Yen s̄ɔ itawa mini ye n̄n yinni u ka man deri yèn s̄ɔ na barɔ. ¹⁴Sa w̄raa dawa Keretiba ka Yudaba ka Kalɛbuban tem s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru gia. M̄ɛya sa maa da Sikilagio sa ye d̄ɔɔ m̄eni.

¹⁵Ma Dafidi u n̄n bikia u n̄ɛɛ, a k̄i a ka man da tɔn ben mi?

Yera durɔ wi, u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a bɔruo ka Gusunɔn yĩsiru ma a n̄ man goomɔ, a n̄ maa man n̄n yinni n̄mu sɔndiammɛ, n̄ n̄ ka nun da mi.

Dafidi u Amalekiba kamia

¹⁶ Ma ba nɔɔsina nge mɛ. Ma u ka Dafidi da. Ye ba tura mi, yera ba wa wee, Amalekiba ba tɛrie baama ba tɔɔ bakanu mɔ ba dimɔ ba n̄rumɔ dukia ye ba gura Filisitiba ka Yudaban min din s̄. ¹⁷ Yera Dafidi u bu w̄ari u goomɔ saa bururun di n̄ ka kua sisirun yoka. Baa ben goo kun kisire ma n̄ kun mɔ aluwaasi t̄nu n̄ɛru (400) be ba yooyoosu s̄ni. Bera ba duki. ¹⁸ Dafidi u ye kpuro yakia ye Amaleki be, ba raa mwɛɛra ka sere maa win kurɔbu yiru ye. ¹⁹ Ma Yuda ben baawure u win t̄mbu wa, bukurobu ka bibu. Ye yiberɛba ba raa gesi mwa mi kpuro, yen gaa kun kam kue. Ba ye kpuro mwɛɛrimawa ba ka w̄oma yenuɔ. ²⁰ U maa yaa sabenu kpuro mwɛɛra, ma win t̄n be ba nu kpare ba gerumɔ ba mɔ, wee, ye Dafidi u tabu diima.

²¹ Ye u ḡsirama u wee, u tura Besorin daara, mi u raa win t̄mbu goobu (200) deri be ba wasira, yera ba seewa ba n̄n sennɔ na. Ma u susi u bu t̄bura. ²² Yera t̄n k̄so be ba ka n̄n taa bi da, ba seewa ba w̄aki ba n̄ɛ, sa n̄ ka t̄n be ba wasira mi dukia ye sa waama b̄nu mɔ. Adama sa ko bu ben kurɔbu ka ben bibu wesia. Domi ba n̄ ka sun taa bi de.

²³ Yera Dafidi u bu sɔɔwa u n̄ɛ, n̄gibu i ku ko mɛ ye Yinni Gusunɔ u sun k̄ s̄ɔ. Wee, u sun k̄su b̄ɛɛn yiberɛban suunu s̄ɔ, ma u sun bu n̄mu b̄ria. ²⁴ Ye i man bikiamɔ mini, goo kun ye wuramɔ.

Be ba taa bi da
ka be ba sina ba b̄ɛɛn ȳnu k̄su,

be kpuron bɔnu ya ko n nɛwa.

²⁵ Nge mɛya ba kua dɔma te, ma ya kua wooda Isireliɔ sere ka gisɔ.

²⁶ Ye Dafidi u tunuma Sikilagiɔ, yera u dukia yen sukum Yudaban guro gurobu ka win bɔrɔba mɔrisia, u nɛɛ, dukia ye sa mwɛɛrima Gusunɔn yibɛɛɛban min di, ye sɔɔ, ye sa bɛɛ kɔwa mi. ²⁷ Ma u Betɛligibu begia mɔrisia ka Ramɔtigibu be ba sɔ sɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, ka Yatirigibu, ²⁸ ka Aroɛɛgibu ka Sifumɔtugibu, ka Esitemɔagibu, ²⁹ ka Rakaligibu ka Yeramɛliba ka sere be ba wɔa Keniban wusɔ, ³⁰ ka Hɔɔmagibu ka Korasanigibu ka Atakigibu ³¹ ka Heboronigibu ka sere maa bɛn mi wi Dafidi ka win tɔmbu ba raa da da.

Sɔɔlu ka win bibun gɔɔ

31

¹ Filisitiba ba Isireliba tabu wɔri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurɔ. ² Ba maa Sɔɔlun tii ka win bibu ita Yonatan ka Abinadabu ka Maakisua naamwɛ. Ma ba bii be go. ³ Sannɔ ge, ga Sɔɔlu swiye. Ten towobu ba nɔn sɛɛnu twee ba mɛera kua gem gem. ⁴ Yera u win tabu yɔa sɔɔwo sɔɔwa u nɛɛ, a wunen takobi womɔ a man ye sɔku kpa bango sarirugii be, bu ku raa man sɔku bu yaa kasiki.

Adama durɔ wi, u yina u ko mɛ, domi bɛrum nɔn mwa gem gem. Ma Sɔɔlu u takobi ye mwa u ka tii sɔka u kibarisi u taare. ⁵ Ye win tabu yɔa sɔɔwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sɔka nge mɛ Sɔɔlu u kua. Ma ba gu yɔatem mi.

⁶ Nge mɛya Sɔɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sɔɔwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu sɔɔ tee te.

⁷ Ye Isireli be ba wāa wəwan guruɔ ka be ba wāa Yuudenin daarun guruɔ ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔɔlu ka win bii tən durɔbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sɔɔ.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimɔ. Yera ba Sɔɔlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurɔ. ⁹ Ma ba Sɔɔlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sɔmɔbu gɔra bu yen labaari kpara ben bŭu diaɔ ka ben tɔmbun mi, ben tem sɔɔ kpuro gesi. ¹⁰ Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben bŭu wi ba mɔ Asitaaten dirɔ, ma ba win goru sua ba bwɛ Bɛti Sanin gbāraru wɔllɔ.

¹¹ Sanam mɛ Galadin wuu ge ba mɔ Yabɛsin tɔmba nua ye Filisitiba ba Sɔɔlu kua, ¹² yera be ba sāa tabu durɔbu ba seewa ba sanum so wɔku giriru. Ye ba tura Bɛti Sani mi, yera ba Sɔɔlu ka win bibun gonu bwɛɛya gbāra ten min di, ba ka na Yabɛsiɔ, ba nu dɔɔ kpakura. ¹³ Ma ba ben kukunu gura ba sikua dāru garun nuurɔ Yabɛsiɔ. Ma ba gɔɔ wooru sina, ba nɔɔ bɔkua sɔɔ nɔɔba yiru.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8